

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

**HOTUBA YA WAZIRI WA NCHI, OFISI YA MAKAMU WA RAIS
KUHUSU MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI
KWA MWAKA 2023/24 NA MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI KWA MWAKA 2024/25**

**Mhe. Dkt. Selemani Saidi Jafo (Mb.),
Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais
(Muungano na Mazingira)**

Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akiongoza Kikao cha Kamati ya Pamoja ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (SJMT) na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar (SMZ) ya kushughulikia Masuala ya Muungano kilichofanyika katika Ukumbi wa Golden Tulip Zanzibar tarehe 6 Machi, 2024.

23 Aprili, 2024 - Dodoma

VIONGOZI WA OFISI YA MAKAMU WA RAIS

Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango
Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania

Mhe. Dkt. Selemani Saidi Jafo
Waziri wa Nchi (Muungano na Mazingira)

Mhe. Khamis Hamza Khamis
Naibu Waziri (Muungano na Mazingira)

Mhandisi Cyprian John Luhemeja
Katibu Mkuu

Bw. Abdallah Hassan Mitawi
Naibu Katibu Mkuu (Muungano)

Bi. Christina Solomon Mndeme
Naibu Katibu Mkuu (Mazingira)

A. UTANGULIZI

1. Mheshimiwa Spika, Bunge lako Tukufu limepokea taarifa zilizowasilishwa na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maji na Mazingira kuhusu Mapitio ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2023/24 na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka 2024/25. Hivyo, ninaliomba Bunge lako Tukufu likubali kupokea, kujadili na kupitisha Makadirio ya Mapato na matumizi ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2024/25.

2. Mheshimiwa Spika, awali ya yote, napenda kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kutujalia afya njema na kutuwezesha kuendelea kutekeleza majukumu yetu kwa Taifa na leo amenipa kibali cha kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu kuwasilisha Mapitio ya utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2023/24 na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka 2024/25 ya Ofisi ya Makamu wa Rais.

Salamu za Pongezi

3. Mheshimiwa Spika, kwa dhati naomba kutoa pongezi kwa Mheshimiwa **Dkt. Samia Suluhu Hassan,** Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu kwa uongozi wake

shupavu na wa mfano katika kuwaletea maendeleo Watanzania. Hakika, katika kipindi cha miaka mitatu (03) ya uongozi wake tumeshuhudia mafanikio makubwa katika nyanja mbalimbali za Kijamii, Kiuchumi na Kisiasa. Vilevile, kwa namna ya pekee, napenda kumshukuru Mheshimiwa Rais kwa kuendelea kuniamini na kunipa dhamana ya kusimamia masuala ya Muungano na Mazingira chini ya uongozi thabiti wa Mheshimiwa Makamu wa Rais. Ni heshima na faraja kwangu kufanya kazi chini yake na ahadi yangu kwake na kwa Watanzania wote kwa ujumla ni kuendelea kuchapa kazi kwa bidii kwa maendeleo ya nchi yetu.

4. Mheshimiwa Spika, napenda kutoa shukrani zangu za dhati kwa **Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango**, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa uongozi wake mahiri katika kusimamia masuala ya Muungano na Hifadhi ya Mazingira pamoja na uongozi wa vitendo anaouonesha katika shughuli za upandaji miti na usafi wa Mazingira. Uongozi wake thabiti unadhihirishwa na matokeo ya kazi nzuri zinazotekelezwa na Ofisi hii niliyopewa dhamana ya kuisimamia.

5. Mheshimiwa Spika, vilevile, naomba nitumie fursa hii kumpongeza Mheshimiwa **Dkt. Hussein Ali Mwinyi**, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kwa kazi nzuri anayoifanya katika

kuwaletea maendeleo wananchi wa Zanzibar na Tanzania kwa ujumla.

6. Mheshimiwa Spika, ninapenda pia kutumia fursa hii kumshukuru na kumpongeza Mheshimiwa **Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.)**, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa hotuba yake ambayo imetoa mwelekeo wa kisera katika utekelezaji wa shughuli za Serikali kwa kipindi cha mwaka 2024/25. Aidha, ninampongeza kwa uongozi wake imara katika kusimamia shughuli za Serikali ndani na nje ya Bunge lako Tukufu.

7. Mheshimwa Spika, Kipekee napenda kumpongeza Mheshimiwa **Dkt. Doto Mashaka Biteko (Mb.)**, Naibu Waziri Mkuu na Waziri wa Nishati kwa kuamininiwa na kuteuliwa na Mheshimiwa **Dkt. Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika usimamizi wa utekelezaji wa shughuli za Serikali. Aidha, napenda kuwashukuru na kuwapongeza Waheshimiwa Mawaziri waliotangulia kuwasilisha Hoja zao hapa Bungeni ambazo zimetoa dira na mwelekeo wa utekelezaji wa shughuli za Serikali kwa mwaka ujao. Vilevile, napenda kuwashukuru Waheshimiwa Mawaziri na Naibu Mawaziri kwa kazi kubwa wanayoifanya na kwa ushirikiano wanaonipa katika kutekeleza majukumu yangu ya kusimamia masuala ya Muungano na Mazingira nchini.

8. Mheshimiwa Spika, ninapenda kutoa shukrani na pongezi zangu za dhati kwako wewe binafsi Mheshimiwa **Dkt. Tulia Ackson (Mb.)**, kwa kuchaguliwa kuwa Rais wa 31 wa Umoja wa Mabunge Duniani tunaona fahari kubwa juu yako na tunakutakia mafanikio katika jukumu hili. Vilevile, umendelea kuliongoza Bunge letu kwa weledi na uadilifu. Hakika katika kipindi cha uongozi wako tumeshuhudia mafanikio makubwa katika kuisimamia Serikali. Aidha, ninampongeza Mheshimiwa **Mussa Azzan Zungu (Mb.)**, Naibu Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kazi nzuri anayoifanya. Ninawapongeza Wenyeviti wa Bunge kwa kukusaidia kuliongoza Bunge letu kwa weledi na uadilifu. Aidha, ninatoa pongezi zangu za dhati kwa Mheshimiwa **Jerry William Slaa (Mb.)**, Waziri wa Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi na Mheshimiwa **Deogratius John Ndejembu (Mb.)**, Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu (Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulememavu) kwa kuaminiwa na Mheshimiwa Rais na kuteuliwa kuwa Mawaziri katika Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Vilevile, napenda kutoa shukrani kwa Waheshimiwa Wabunge kwa ushirikiano mzuri wanaoutoa katika kutekeleza majukumu yangu. Ninawaahidi kuendelea kuwapa ushirikiano katika utekelezaji wa majukumu yao.

9. Mheshimiwa Spika, ninapenda kutoa shukrani na pongezi kwa Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu

ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria Mheshimiwa **Dkt. Joseph Kizito Mhagama (Mb.)** kwa kuchaguliwa kuwa Mwenyekiti wa Bunge tunakutakia heri katika utekelezaji wa majukumu hayo muhimu katika Bunge letu. Aidha, ninamshukuru Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maji na Mazingira Mheshimiwa **Jackson Gedion Kiswaga (Mb.)** pamoja na Naibu Wenyeviti na Waheshimiwa Wajumbe wa Kamati hizo kwa kupokea, kujadili na kupitisha Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2023/24 na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2024/25.

Salamu za Pole

10. Mheshimiwa Spika, ninapenda kutumia fursa hii kutoa pole kwa **Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Wabunge na Watanzania wote, kufuatia vifo vya viongozi wetu wastaafu, Hayati Alhaj Ali Hassan Mwinyi, Rais Mstaafu wa Awamu ya Pili na Hayati Edward Ngoyai Lowassa, Waziri Mkuu Mstaafu. Tunaendelea kuwaombea kwa Mwenyezi Mungu azilaze roho zao mahali pema peponi, Amina.

11. Mheshimiwa Spika, Pia natoa pole kwa Bunge lako Tukufu kwa kuondokewa na wapendwa wetu Mheshimiwa Francis Leonard Mtega aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Mbarali, Mbeya na Ahmed

Yahya Abdulwakili aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Kwahani - Zanzibar. Tunaendelea kuwaombea pumziko la milele.

12. Mheshimiwa Spika, Vilevile, ninatoa pole kwa wananchi wote waliokumbwa na maafa mbalimbali na majanga ya asili hususani maporomoko ya udongo katika Wilaya ya Hanang' Mkoani Manyara na mafuriko yaliyotokea Wilaya ya Rufiji mkoani Pwani na Wilaya za Kilosa, Malinyi, Ifakara na Kilombero zilizopo Mkoani Morogoro pamoja na mafuriko yaliyotokea Mkoa wa Arusha. Katika kukabiliana na changamoto hizi Serikali kupita Baraza la Taifa la Hifadhi na usimamizi wa Mazingira (NEMC) linaendelea kufanya tahmini ya athari za mafuriko kwenye maeneo yote yaliyokumbwa na mafuriko ili kupata taarifa za kina za uharibifu wa mazingira yalitokea ili kuiwezesha Serikali kuona namna bora ya kushughulikia changamoto hii.

Shukrani

13. Mheshimiwa Spika, kipekee, namshukuru na kumpongeza **Mheshimiwa Khamis H. Khamis (Mb.)**, Naibu Waziri, Ofisi ya Makamu wa Rais(Muungano na Mazingira) kwa ushirikiano mkubwa anaonipa katika utekelezaji wa majukumu ya kila siku.

14. Mheshimiwa Spika, Nitakuwa mchoyo wa fadhila nisipowashukuru wasaidizi wangu katika utendaji kazi wa Ofisi, napenda kumshukuru Mhandisi Cyprian J. Luhemeja, kwa kuaminiwa na kuteuliwa na Mhe. Rais kuwa Katibu Mkuu Ofisi ya Makamu wa Rais, ninampongeza sana na kumtakia kila la kheri katika majukumu yake mapya. Ninawashukuru Bw. Abdallah H. Mitawi, Naibu Katibu Mkuu (Muungano); na Bi. Christina S. Mndeme, Naibu Katibu Mkuu (Mazingira). Vilevile. napenda kuwashukuru Prof. Mhandisi Esnath O. Chaggu, Mwenyekiti wa Bodi ya Wakurugenzi NEMC, Dkt. Immaculate Sware Semesi, Mkurugenzi Mkuu wa NEMC, Wakuu wa Idara na Vitengo na Wafanyakazi wote wa Ofisi ya Makamu wa Rais na NEMC kwa mchango wao katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Ofisi. Pia, ninawashukuru wote waliotuwezesha kutekeleza majukumu ya Ofisi kwa kipindi kilichopita, na ambao wamesaidia katika kuandaa Mpango na Bajeti ya mwaka 2024/25. Aidha, kwa namna ya kipekee ninamshukuru Bi. Mary Ngelela Maganga aliyekuwa Katibu Mkuu Ofisi ya Makamu wa Rais ambaye amehamishiwa Ofisi ya Waziri Mkuu (Kazi, Vijana, Ajira, na Wenye Ulemavu) kwa namna nilivyofanya naye kazi kwa kipindi chote alichohudumu katika Ofisi ya Makamu wa Rais.

15. *Mheshimiwa Spika*, baada ya pongezi hizo na maelezo hayo ya utangulizi, sasa ninaomba kutoa taarifa ya utekelezaji wa kazi za Ofisi ya Makamu wa Rais kwa kipindi cha mwaka 2023/24 na malengo ya mwaka 2024/25.

B: MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2023/24

Bajeti iliyoidhinishwa kwa Mwaka 2023/24

16. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi ya Makamu wa Rais kibajeti ina Mafungu mawili ambayo ni Fungu 26: Ofisi Binafsi ya Makamu wa Rais na Fungu 31: Ofisi ya Makamu wa Rais, Muungano na Mazingira.

Fungu 26:

17. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2023/24, jumla ya Shilingi **14,731,640,000.00** ziliidhinishwa kwa ajili ya Fungu 26. Kati ya fedha hizo, Shilingi **13,480,000,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na Shilingi **1,251,640,000** ni kwa ajili ya Mishahara.

Fungu 31:

18. *Mheshimiwa Spika*, kwa upande wa Fungu 31, kiasi cha Shilingi **39,370,444,000.00** kiliidhinishwa. Kati ya fedha hizo Shilingi **20,712,399,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Shilingi **18,658,045,000.00** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Bajeti ya Matumizi ya Kawaida

inajumuisha **Shilingi 3,349,788,000.00** kwa ajili ya mishahara ya watumishi wa Ofisi ya Makamu wa Rais, Shilingi **5,264,448,000.00** kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi wa Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC) na Shilingi **12,098,163,000.00** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo. Aidha, Bajeti ya Miradi ya Maendeleo inajumuisha Shilingi **3,602,000,000.00** fedha za ndani na Shilingi **15,056,045,000.00** fedha za nje.

Fedha zilizopokelewa na kutumika hadi Machi, 2024

Fungu 26

19. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai, 2023 hadi Machi, 2024 jumla ya Shilingi **11,104,557,085.00** fedha za Matumizi ya Kawaida zilipokelewa kwa ajili ya kutekeleza majukumu ya Fungu 26 sawa na asilimia **75** ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya fedha hizo, Shilingi **10,583,271,085.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo, sawa na asilimia **79** na Shilingi **521,286,000.00** ni kwa ajili ya mishahara sawa na asilimia **42** ya bajeti iliyoidhinishwa. Aidha, katika kipindi hicho jumla ya Shilingi **10,974,484,863.68** zilitumika sawa na asilimia **99** ya fedha zilizopokelewa.

Fungu 31

20. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai 2023 hadi Machi, 2024 Fungu 31 lilipokea jumla ya Shilingi **16,916,351,565.40** fedha za Matumizi ya Kawaida sawa na asilimia **82** ya bajeti iliyoidhinishwa kwa ajili ya kutekeleza majukumu yake. Kati ya kiasi kilichopokelewa, Shilingi **2,651,898,098.40** ni mishahara ya Watumishi wa Ofisi ya Makamu wa Rais sawa na asilimia **79** ya bajeti iliyoidhinishwa, Shilingi **4,183,760,110.00** ni Mishahara ya Watumishi wa NEMC sawa na asilimia **79** ya bajeti iliyoidhinishwa, na Shilingi **10,080,693,357.00** ni Matumizi Mengineyo sawa na asilimia **83** ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya kiasi cha Matumizi ya Kawaida kilichopokelewa, Shilingi **15,303,744,954.40** zilitumika sawa na asilimia **90**.

21. Mheshimiwa Spika, kwa upande wa bajeti ya Miradi ya Maendeleo jumla ya Shilingi **10,438,153,258.29** zilipokelewa sawa na asilimia **56** ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya kiasi hicho fedha za ndani ni Shilingi **728,153,258.29** na fedha za nje ni Shilingi **9,710,000,000.00** sawa na asilimia **64** ya bajeti iliyoidhinishwa. Aidha, katika kipindi hicho, Shilingi **9,375,033,258.29** zilitumika ambapo Shilingi **728,153,258.29** ni fedha za ndani sawa na asilimia **100** na Shilingi **8,646,880,000.00** ni fedha za nje sawa na asilimia **89**.

22. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha Julai, 2023 hadi Machi, 2024 Ofisi imeendelea kutekeleza majukumu yake kwa kuzingatia matakwa ya Ibara ya 47(1) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya mwaka 1977; Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025; Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2021/22– 2025/26); Ilani ya Chama Cha Mapinduzi kwa ajili ya Uchaguzi Mkuu wa Mwaka 2020; Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021; Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191; Ajenda ya Maendeleo ya Afrika (2063); Malengo ya Maendeleo Endelevu (2030); Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (2022 - 2032); na Miongozo na Maelekezo mbalimbali yanayotolewa na Viongozi Wakuu.

C: KAZI ZILIZOTEKELEZWA KATIKA KIPINDI CHA JULAI, 2023 HADI MACHI, 2024

MASUALA YA MUUNGANO

23. *Mheshimiwa Spika*, Napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa, mwaka huu Muungano wetu unatimiza miaka 60 tangu kuasisiwa kwake ambayo ni zaidi ya nusu karne. Katika kipindi husika Muungano wetu umeendelea kuwa imara zaidi jambo ambalo sote tunapaswa kujivunia. Muungano huu ni Tunu ya Taifa letu na ni jukumu letu sote kuendelea kuulinda, kuudumisha na kuuimarisha. Serikali imejipanga kufanya Maadhimisho ya Kitaifa ya Miaka 60 ya Muungano wa Tanganyika na

Zanzibar kukumbuka tukio hili muhimu na kutathmini mafanikio makubwa yaliyopatikana kiuchumi, kisiasa na kijamii.

Mwalimu Julius Kambarage Nyerere (kushoto) na Sheikh Abeid Amani Karume wakibadilishana Hati za Muungano wa Tanganyika na Zanzibar katika Ukumbi wa Karimjee, Dar es Salaam tarehe 27 Aprili, 1964

24. *Mheshimiwa Spika*, katika kuratibu masuala ya Muungano kwa mwaka 2023/24, Ofisi ya Makamu wa Rais ilipanga na kutekeleza yafuatayo:

a) Kuratibu Vikao vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano

25. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeratibu vikao vitatu (3) vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ kwa lengo la kujadili masuala ya Muungano. Vikao hivyo ni: Kikao cha Makatibu Wakuu wa SJMT na SMZ kilichofanyika Dar es Salaam tarehe 22 Septemba, 2023; Kikao cha Mawaziri wa SJMT na SMZ kilichofanyika Zanzibar tarehe 5 Machi, 2024; na Kikao cha Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano ambacho Mwenyekiti wake ni Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kilichofanyika Zanzibar tarehe 6 Machi, 2024.

26. *Mheshimiwa Spika*, katika vikao hivyo hoja nne (4) zilizajadiliwa ambazo ni: Mgawanyo wa Mapato yatokanayo na Hisa za SMZ zilizokuwa katika Bodi ya Sarafu ya Afrika Mashariki na faida ya Benki Kuu; Mapendekezo ya Tume ya Pamoja ya Fedha; Usajili wa Vyombo vya moto; na Uingizaji wa sukari kutoka Zanzibar katika soko la Tanzania Bara. Hivyo,

Wizara zenye hoja zimepewa maagizo ya kuzipatia ufumbuzi hoja hizo.

Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akiongoza Kikao cha Kamati ya Pamoja ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (SJMT) na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar (SMZ) ya kushughulikia Masuala ya Muungano kilichofanyika katika Ukumbi wa Golden Tulip Zanzibar tarehe 6 Machi, 2024.

27. Mheshimiwa Spika, napenda kulihakikishia Bunge lako Tukufu kuwa, Serikali zote mbili zina nia ya dhati na thabiti katika kuhakikisha kuwa, hoja za Muungano zilizopo na zitakazojitokeza zinashughulikiwa kwa ushirikiano mkubwa kwa lengo la kuulinda na kuudumisha Muungano wetu adhimu.

b) Kutoa Elimu kwa Umma kuhusu Muungano

28. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu umuhimu na faida za Muungano kupitia vipindi vya redio na runinga,

magazeti, machapisho/vipeperushi, hotuba za viongozi, Jarida la Ofisi ya Makamu wa Rais na Mitandao ya Kijamii. Aidha, elimu ya Muungano imeendelea kutolewa kwa wanafunzi wa Shule za Sekondari kupitia Kitabu cha “Muungano wa Tanganyika na Zanzibar, Chimbuko, Misingi na Maendeleo”.

29. Mheshimiwa Spika, Vilevile, elimu ya Muungano imetolewa kwa umma kupitia maonesho ya Kitaifa ya Sikukuu ya Wakulima Nanenane yaliyofanyika Mkoani Mbeya tarehe 1 hadi 10 Agosti, 2023 na Maadhimisho ya Wiki ya Vijana yaliyofanyika Mkoani Manyara tarehe 8 hadi 14 Oktoba, 2023.

Mhe. Mizengo Kayanza Peter Pinda, Waziri Mkuu Mstaafu akitazama Kitabu cha Historia ya Muungano wa Tanganyika na Zanzibar: Chimbuko, Misingi na Maendeleo' kilichoandaliwa na Ofisi ya Makamu wa Rais alipotembelea Banda la Maonesho la Ofisi ya Makamu wa Rais katika Maadhimisho ya Sikukuu ya Wakulima Nanenane yaliyofanyika katika Viwanja vya John Mwakangale Jijini Mbeya tarehe 7 Agosti, 2023

c) Maadhimisho ya Miaka 60 ya Muungano wa Tanganyika na Zanzibar

30. Mheshimiwa Spika, katika kuadhimisha miaka 60 ya Muungano, Ofisi imeandaa **Kitabu cha Miaka 60 ya Ofisi ya Makamu wa Rais (1964 - 2024)** kwa lengo la kuendelea kuelimisha umma kuhusu masuala muhimu ya Muungano. Aidha, Kitabu hicho kinatarajiwa kuzinduliwa na Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Ikulu, Chamwino, Dodoma tarehe 24 Aprili, 2024.

31. Mheshimiwa Spika, katika kuadhimisha miaka 60 ya Muungano Wizara zenye Taasisi za Muungano zimeandaa taarifa za mafanikio ya miaka 60 ya Muungano ambazo zimeendelea kutolewa kwa umma kupitia vipindi vya redio, runinga, magazeti na mitandao ya kijamii kuanzia tarehe 26 Machi hadi 20 Aprili, 2024 kwa lengo la kuwapa fursa wananchi kufahamu utekelezaji wa majukumu, huduma zinazotolewa na mafanikio ya Taasisi hizo. Vilevile, maadhimisho hayo yanahusisha maonesho ya Taasisi za Muungano kuanzia tarehe 14 hadi 20 Aprili, 2024 Zanzibar na tarehe 19 hadi 25 Aprili, 2024 Dar es Salaam.

d) Kituo cha Kumbukumbu na Nyaraka za Muungano (MAKAVAZI)

32. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hiki, Ofisi ya Makamu wa Rais imeanza maandalizi ya kuanzisha MAKAVAZI ya Muungano ambapo kazi zilizofanyika ni pamoja na kufanya vikao vya wadau wa pande zote mbili za Muungano na kukusanya taarifa mbalimbali kuhusu masuala ya Muungano zitakazo hifadhiwa katika MAKAVAZI. Aidha, taarifa zilizokusanywa ni pamoja na nyaraka kuhusu masuala ya Muungano, vitabu, machapisho, picha, wasifu wa viongozi, hotuba mbalimbali na matangazo ya Serikali.

e) Kuratibu Masuala ya Kiuchumi na Kijamii

i. Gawio kwa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar

33. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuratibu gawio kwa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kwa kila mwaka ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2024 shilingi **91,465,660,398.10** zilipelekwa Zanzibar. Fedha hizi zinajumuisha: Misaada na mikopo nafuu ya kibajeti kutoka nje shilingi **72,965,660,398.10**; Gawio kutokana na faida ya Benki Kuu shilingi **4,500,000,000.00**; na fedha zitokanazo na makato ya mishahara ya watumishi (PAYE) wa Zanzibar wanaofanya kazi Tanzania Bara shilingi **14,000,000,000.00**.

ii. Fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo Zanzibar

34. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kufanya ufuatiliaji wa miradi inayotekelezwa kwa fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo kwa Majimbo 50 ya Zanzibar, ambapo hadi Machi, 2024 Shilingi **bilioni 2.034** zilipelekwa Zanzibar kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya Mfuko wa Jimbo. Aidha, Ofisi ilitoa semina kuhusu usimamizi wa fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo kwa Wabunge 50 wa Majimbo ya Zanzibar na watendaji wa Halmashauri za Wilaya, Mabaraza na Manispaa za Zanzibar. Vilevile, Ofisi ilisimamia zoezi la ufungaji wa hesabu za Fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo kwa Halmashauri, Mabaraza na Manispaa zote za Zanzibar kwa mwaka 2022/23 na taarifa kuwasilishwa kwa Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira), Mhe. Dkt. Selemani Jafo akizungumza jambo wakati wa mafunzo kwa Wabunge 50 wa Majimbo ya Zanzibar na Watendaji wa Halmashauri za Wilaya, Mabaraza na Manispaa za Zanzibar kuhusu usimamizi wa fedha za mfuko wa jimbo. Mafunzo hayo yalifanyika katika Ofisi za Bunge, Tunguu Zanzibar Julai 10, 2023.

iii. Miradi na Programu za Maendeleo

35. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Serikali imeendelea kuwawezesha wananchi wa pande zote mbili za Muungano kiuchumi na kijamii kupitia utekelezaji wa miradi na programu za maendeleo. Miradi na programu hizo zimefanikiwa kukuza uchumi na kupunguza umaskini kwa kuinua ubora wa maisha na ustawi wa jamii.

36. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi hiki miradi na programu zilizotekelezwa ni pamoja na: Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (TASAF III) Mzunguko wa Pili; Mradi wa kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi kutokana na kuongezeka kwa kina cha Bahari ya Hindi - Sipwese Pemba; Mpango wa Ufadhili wa Mafunzo ya Kuendeleza Ujuzi kwa Vijana kutoka

kaya maskini na wanaoishi katika mazingira magumu; Mpango wa Kurasimisha Rasilimali na Biashara Tanzania (MKURABITA); Mradi wa Kurejesha Ardhi Iliyoharibika na Kuongeza Usalama wa Chakula katika Maeneo Kame ya Tanzania; Mpango wa Kupanua Usikivu wa Shirika la Utangazaji Tanzania; Mradi wa uboreshaji wa Elimu kupitia “*Global Partnership for Education*”; na Mradi wa Sumu Kuvu.

(ii) Kuratibu ushirikiano katika masuala yasiyo ya Muungano kati ya SJMT na SMZ

37. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuratibu vikao vya ushirikiano vya kisekta baina ya SJMT na SMZ kwa lengo la kuimarisha ushirikiano na kubadilishana uzoefu, Sera, Sheria na utaalamu, katika utekelezaji wa mambo yasiyo ya Muungano. Hadi kufikia mwezi Machi, 2024 vikao 17 baina ya Wizara/Taasisi na Idara za SJMT na SMZ vimefanyika.

38. Mheshimiwa Spika, Ofisi ilifanya tathmini ya vikao vya ushirikiano baina ya Wizara, Idara, Taasisi zisizo za Muungano za SJMT na SMZ katika ngazi ya Wataalamu, Makatibu Wakuu na Mawaziri ambapo tathmini imeonesha kuwa ushirikiano baina ya Wizara/Idara na Taasisi zisizo za Muungano za SJMT na SMZ umeendelea kuimarika na hivyo kuleta maendeleo pande zote mbili za Muungano. Aidha, kupitia ushirikiano huu, changamoto mbalimbali zimepatywa ufumbuzi.

(iii) Kuratibu utekelezaji wa masuala 22 ya Muungano

39. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuratibu masuala 22 ya Muungano yanayosimamiwa na Wizara, Taasisi na Idara za Muungano kwa faida ya pande zote mbili za Muungano. Napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa, hadi kufikia mwezi Machi, 2024 Taasisi 33 kati ya Taasisi 39 za Muungano tayari zina Ofisi Zanzibar hivyo kuwezesha upatikanaji wa huduma kwa wananchi. Ofisi imeendelea kuhimiza Taasisi zilizosalia kukamilisha ufunguzi wa Ofisi zao Zanzibar. Aidha, mafanikio yaliyopatikana kupitia baadhi ya Taasisi za Muungano ni pamoja na:

- i. Usimikaji wa mashine ya kidijitali ya huduma za kifedha (*Visual Teller Machine - VTM*) Mkoani Arusha ambapo inamwezesha mteja kujihudumia mwenyewe na huduma za msingi zimeanza kutolewa;
- ii. Maboresho ya Mfumo wa *PReMS* yamekamilika ambapo matokeo ya kidato cha pili kutoka Baraza la Mitihani Zanzibar yanapokelewa na kujumuishwa kwenye Baraza la Mitihani la Taifa kwa njia ya “*Application Programming Interface - API*”;
- iii. Miradi bunifu imeendelea kuratibiwa na COSTECH Zanzibar, katika bidhaa mbalimbali ikiwemo kuanzishwa kwa vigoda vinne(4) vya utafiti vyenye lengo la kuzalisha matokeo ya

utafiti na matumizi yake katika sekta za kipaumbele kulingana na mipango ya Kitaifa; na

- iv. Kwa kipindi cha Julai, 2023 hadi Machi, 2024, Bodi ya Mikopo ya Elimu ya Juu imetoa mikopo ya shilingi **740,498,009,338.00** kwa wanafunzi 223,221 Tanzania Bara na mikopo yenye thamani ya shilingi **14,863,030,726.00** kwa wanafunzi 4,734 kwa upande wa Zanzibar.

Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akikata utepe kuashiria Ufunguzi wa Skuli ya Msingi ya Elimu Mjumuisho Jendele iliyopo Wilaya ya Kati, Unguja wakati wa shamrashamra za Maadhimisho ya Miaka 60 ya Mapinduzi ya Zanzibar tarehe 11 Januari, 2024

HIFADHI NA USIMAMIZI ENDELEVU WA MAZINGIRA

40. Mheshimiwa Spika, maendeleo ya Taifa letu na ustawi wa watu wake yanategemea ubora wa hali ya mazingira na matumizi endelevu ya rasilimali zilizopo kwa maslahi ya vizazi vya sasa na vijavyo. Aidha, uharibifu wa mazingira nchini umeendelea kuathiri ustawi wa hali ya maisha na ukuaji wa uchumi nchini kutokana na changamoto mbalimbali. Changamoto hizo ni pamoja na: Uharibifu wa bayoanuai ikiwemo misitu na makazi ya viumbe hai; Uchafuzi wa mazingira; Uharibifu wa vyanzo vya maji, mifumo ikolojia ya ukanda wa pwani na bahari; Ongezeko la viumbe vamizi; na Athari za mabadiliko ya tabianchi. Kwa kiasi kikubwa uharibifu huo wa mazingira unatokana na kuwepo kwa shughuli za kibinadamu zisizoendelevu zinazofanyika katika maeneo mbalimbali nchini.

41. Mheshimiwa Spika, katika kukabiliana na changamoto za uharibifu wa mazingira nchini, Ofisi imeendelea kuratibu na kusimamia utekelezaji wa Sera, Sheria, Mikakati, Miongozo na Miradi mbalimbali ya hifadhi ya mazingira pamoja na kuratibu utekelezaji wa makubaliano ya Mikataba ya Kikanda na Kimataifa inayohusu hifadhi ya Mazingira. Hivyo, kwa mwaka 2023/24, Ofisi kwa kushirikiana na wadau mbalimbali ilipanga na kutekeleza yafuatayo: -

a) Kuratibu Utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021

42. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka 2023/24 Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021 kwa kuimarisha uratibu na usimamizi wa masuala ya mazingira katika Wizara za kisekta na Mamlaka za Serikali za Mitaa ambapo wizara za kisekta zimeelekezwa kuimarisha vitengo vya mazingira kwa kuandaa Mipango ya kisekta ya kuhifadhi mazingira, kutenga bajeti ya kutekeleza mipango husika pamoja na kuongeza rasilimali watu na kuhuisha masuala ya mazingira katika utekelezaji wa mipango na mikakati ya wizara husika. Aidha, katika kipindi husika Ofisi imeendelea kuandaa nyenzo za kiseri kwa lengo la kuimarisha utekelezaji wa maelekezo ya Sera. Nyenzo hizo ni pamoja na kanuni, miongozo, miradi na programu mbalimbali za kuhifadhi mazingira nchini.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Dkt. Selemani Jafo akizungumza wakati wa Mafunzo ya Uongozi kwa Wakuu wa Mikoa na Makatibu Tawala wa Mikoa yaliyofanyika katika Shule ya Uongozi ya Mwalimu Nyerere – Kibaha Mkoa wa Pwani tarehe 26 Agosti, 2023.

b) Kuratibu Utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191

i. Kanuni na Miongozo ya Mazingira

43. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka 2023/24 Ofisi imeendelea na uratibu wa utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 ikiwemo kuandaa kanuni na miongozo ya utekelezaji wake. Ofisi imefanya Mapitio ya Kanuni za Udhhibiti na Usimamizi wa Biashara ya Kaboni za Mwaka, 2022 na Kuandaa Kanuni za Mwaka 2023. Aidha, Ofisi imekamilisha Kanuni na Miongozo ifuatayo: Kanuni ya Haki Fidia; Dhamana ya Mazingira; Usimamizi Jumuishi wa Ukanda wa Pwani; na Upatikanaji na Mgawanyo wa Faida za Rasilimali za Kijenetiki.

ii. Mapitio ya Sheria ya Mazingira, Sura 191

44. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kukamilisha mapitio ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 ili kuendana na Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021 ambapo katika kipindi hicho shughuli zilizofanyika ni pamoja na kupokea maoni ya wadau mbalimbali kuhusu masuala mahsusi yanayohitaji maboresho ya kisheria. Aidha, mapitio haya yanatarajiwa kuwasilishwa Bungeni mara baada ya kukamilika.

iii. Taarifa ya Hali ya Mazingira

45. Mheshimiwa Spika, kwa kipindi cha mwaka 2023/24 Ofisi imeendelea na maandalizi ya Taarifa ya Nne ya Hali ya Mazingira Nchini ikiwa ni sehemu ya utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191. Taarifa hiyo ni moja ya kigezo cha kupima utendaji katika sekta ya Mazingira ambapo viashiria vinavyoweza kupimika katika kubaini mabadiliko ya kimazingira vimebainishwa. Aidha, taarifa hiyo inatarajiwa kukamilika na kuzinduliwa katika kilele cha Siku ya Mazingira Duniani mwezi Juni, 2024.

iv. Utoaji wa Vibali vya Tathmini ya Mazingira Kimkakati (TMK)

46. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imetoa jumla ya vibali vitatu (3) vya

Tathmini ya Mazingira Kimkakati (TMK) vinavyojumuisha miradi miwili (2) ya kimkakati katika sekta ya uvuvi kuhusu uzalishaji wa samaki kwa njia ya vizimba katika maeneo ya Rubafu Bay mkoani Kagera, Wilaya ya Ilemela, Wilaya ya Magu na Wilaya ya Ukerewe mkoani Mwanza. Vilevile, Kibali cha TMK cha Mpango wa eneo la viwanda la Disunyara/Kikongo, Wilaya ya Kibaha Mkoani Pwani kimetolewa.

c)Kuratibu Utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira 2022 - 2032

47. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka 2023/24 Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira ambapo shughuli zilizotekelezwa zinajumuisha kufanya vikao vya wadau kutoka Wizara za kisekta, Taasisi, Mashirika Yasiyo ya Kiserikali na Washirika wa Maendeleo. Katika vikao hivyo, maazimio kuhusu utekelezaji wa vipaumbele vya mpango huo yaliafikiwa. Aidha, kupitia maazimio hayo OR - TAMISEMI imezielekeza Mamlaka za Serikali za Mitaa kujumuisha vipaumbele vya Mpango Kabambe kwenye bajeti zao na katika utekelezaji wa programu na miradi ya maendeleo.

48. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuhimiza Wizara za kisekta na Mamlaka za Serikali za Mitaa kuendelea na jitihada za kukuza uelewa kwa jamii kuhusu hifadhi ya mazingira na kuhamasisha ushiriki wa wadau katika uhifadhi na usimamizi wa mazingira; kuandaa na kutekeleza mipango ya matumizi bora ya ardhi; kuandaa na kutekeleza programu za kurejesha mifumo ikolojia iliyoharibiwa; kuandaa na kutekeleza mipango ya usimamizi na udhibiti wa taka; kuhamasisha matumizi ya nishati mbadala; kuhamasisha matumizi ya teknolojia bora za uzalishaji viwandani na kuhamasisha kufanyika kwa tafiti za mazingira na matumizi ya matokeo ya tafiti hizo.

49. Mheshimiwa Spika, Utekelezaji wa mpango huu ni jukumu la kila sekta katika kuhakikisha kuwa mazingira yetu yanaendelea kulindwa na kurejeshwa katika hali yake kwa maeneo yaliyoathirika. Nitumie Bunge lako Tukufu kuwasihi wadau wote ikiwa ni pamoja na Wizara na Taasisi za Serikali wanapoandaa Sera, Mikakati na Mipango mbalimbali ya utekelezaji kuhakikisha wanazingatia vipaumbele vya Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira 2022 - 2032.

d) Utekelezaji wa Katazo la Matumizi ya Kuni na Mkaa kwa Taasisi za Umma zinazolisha watu zaidi ya 100

50. Mheshimiwa spika, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2023/24, Serikali ilitoa Katazo kwa Taasisi za umma zinazolisha watu zaidi ya 100 kuacha kutumia kuni na mkaa na kutumia nishati safi ya kupikia ifikapo Januari, 2024. Taasisi za Serikali zilizositisha matumizi ya kuni na mkaa na kuanza kutumia nishati safi ya kupikia ni pamoja na: Vyuo vya Ualimu 30; Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 51; Vyuo vya Elimu ya Ufundi (VETA) vinane (8); Magereza 76 kati ya 129; na Vyuo vya Magereza vinne (4). Aidha, Taasisi zingine zilizopo katika hatua mbalimbali za uwekezaji wa nishati safi ya kupikia ni pamoja na: Hospitali; Vituo vya afya; Shule za Msingi na Sekondari; Jeshi la Zimamoto na Uokoaji; na Taasisi zinazosimamiwa na Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa ikiwemo Brigedi, Kamandi, Vyuo, Shule na Vikosi.

51. Mheshimiwa Spika, naomba nitumie fursa hii kuzipongeza Taasisi zote zilizoitikia na kutekeleza maelekezo ya Serikali. Natoa rai kwa Taasisi ambazo bado zinatumia kuni na mkaa kuendelea kuwekeza katika matumizi ya nishati safi ya kupikia. Aidha, niziombe Taasisi binafsi zinazolisha zaidi ya watu 100 nazo kuanza kutumia nishati safi ya

kupikia ili kuokoa Mazingira yetu na kulinda afya ya jamii.

e)Kampeni ya Upandaji Miti milioni 1.5 kwa kila Halmashauri kwa Mwaka

52. Mheshimiwa Spika, ili kuondokana na kuenea kwa hali ya jangwa na ukame nchini, kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais TAMISEMI, Wizara za kisekta na Wakala wa Huduma za Misituta, Ofisi imeendelea kuhamasisha ushiriki wa wananchi na Sekta Binafsi katika Kampeni ya upandaji na utunzaji miti milioni 1.5 kila mwaka katika kila Halmashauri. Katika kipindi cha mwaka 2023/24 jumla ya miti **266,970,203** ilipandwa, kati ya miti hiyo **211,805,184** ilistawi sawa na asilimia **76.5**. Aidha, katika kuongeza hamasa kwa jamii kuhusu upandaji miti wananchi walihamasishwa kupitia Mbio za Mwenge wa Uhuru za Mwaka 2023, Kampeni ya Soma na Mti na maadhimisho ya miaka 60 ya Mapinduzi ya Zanzibar pamoja na miaka 60 ya Muungano.

Waziri wa nchi Ofisi ya Makamu Rais (Muungano na Mazingira) Mhe.Dkt. Suleiman Jafo akiongoza wanafunzi wa shule ya sekondari ya wasichana Dar es Salaam kupanda miti zaidi ya 450 katika utekelezaji wa kampeni ya Soma na Mti tarehe 15 Machi, 2024.

f) Kampeni ya Kukijanisha Dodoma

53. Mheshimiwa Spika, Katika kuhakikisha Dodoma inakuwa ya mfano na kutambua kuwa ni Makao Makuu ya Nchi, Ofisi kwa kushirikiana na Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Dodoma imeendelea kuratibu utekelezaji wa Kampeni ya Kukijanisha Dodoma ambapo kwa mwaka 2023/24 jumla ya miti 1,273,013 ilipandwa katika Halmashauri zote saba (7) za Mkoa wa Dodoma. Aidha, katika kutimiza azma ya Serikali ya kulifanya jiji la Dodoma kuwa la kijani natoa msisitizo kwa wadau wote wa mazingira katika Mkoa wa Dodoma kuongeza kasi katika utekelezaji wa Kampeni ya Kukijanisha Dodoma.

g)Kuratibu na Kusimamia Biashara ya Kaboni nchini

54. Mheshimiwa Spika, Biashara ya Kaboni imeendelea kukua kwa kasi nchini na kuchangia pato la Taifa na ustawi wa jamii ambapo katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea kuratibu na kuimarisha usimamizi wa Biashara ya Kaboni nchini ambapo hadi kufikia Machi,2024 Jumla ya Miradi 24 ya Biashara ya Kaboni ilisajiliwa na ipo katika hatua mbalimbali za utekelezaji.

55. Mheshimiwa Spika, Biashara ya kaboni imeanza kuleta manufaa ya kiuchumi katika baadhi ya maeneo nchini ambapo kwa mwaka 2023/24 hadi mwezi Machi,2024 kiasi cha dola za Marekani **12,630,350.00** sawa takribani Shilingi **bilioni 32** zimelipwa kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini kama gawio la mauzo ya viwango vya kaboni.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Dkt. Selemani Jafo akiwa ameshika mfano wa hundi yenye thamani ya Sh. Bilioni 4.7 pamoja na Mkuu wa Mkoa wa Manyara Mhe. Queen Sendiga na viongozi mbalimbali pamoja na wanufaika kutoka Wilaya za Kiteto na Mbulu mkoani humo kutokana na Biashara ya Kaboni, tarehe 14 Novemba, 2023.

56. Mheshimiwa Spika, Katika kuendelea kukuza uelewa wa jamii kuhusu Biashara ya Kaboni, kwa mwaka 2023/24 Ofisi ilifanya semina ya mafunzo ya kujenga uwezo kwa Wajumbe wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maji na Mazingira, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Bajeti kuhusu Biashara ya Kaboni. Aidha, Ofisi imefanya vikao vya kujenga uelewa kwa wadau kuhusu matakwa ya Kanuni na Mwongozo wa Biashara ya Kaboni katika Mikoa ya Morogoro, Dar es Salaam na Arusha.

h)Elimu kwa Umma kuhusu Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira

57. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu umuhimu wa uhifadhi na usimamizi wa mazingira kupitia vyombo mbalimbali vya habari ikiwemo runinga, redio, mitandao ya kijamii, majarida ya Ofisi ya Makamu wa Rais, makala mjongo, semina na hotuba za viongozi wakati wa maadhimisho ya kitaifa na kimataifa. Aidha, Ofisi imeendelea kutoa elimu ya mazingira kupitia maadhimisho ya kitaifa na kimataifa ikiwemo; Maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani, Siku ya Ozoni Duniani, Siku ya Jangwa na Ukame Duniani na Siku ya Misitu.

58. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hicho, Ofisi imeratibu na kutoa elimu kuhusu hifadhi ya mazingira kwa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maji na Mazingira, Makatibu Wakuu, Washirika wa Maendeleo, Mashirika Yasiyokuwa ya Kiserikali na Sekta Binafsi. Aidha, Ofisi imetoa elimu ya uhifadhi wa mazingira wakati wa maadhimisho ya Siku ya Wakulima Nanenane yaliyofanyika kitaifa katika Jiji la Mbeya na kupitia Mbio za Mwenge wa Uhuru za Mwaka 2023 ziliongozwa kwa kaulimbiu isemayo **“Tunza Mazingira, Okoa vyanzo vya Maji, Kwa Ustawi wa Viumbe Hai na Uchumi wa Taifa”**,

ambapo miti 5,296,912 ilipandwa katika Halmashauri zote 184 nchini.

Kiongozi wa Mbio za Mwenge wa Uhuru 2023 Kitaifa Bw. Abdallah Shaib Kaim akipanda mti katika Halmashauri ya Wilaya ya Nachingwea mkoani Lindi tarehe 16 Aprili, 2023.

59. Mheshimiwa Spika, Vilevile, katika kipindi cha mwaka 2023/24 Ofisi iliratibu maadhimisho ya Siku ya Ozoni Duniani yaliyokuwa na Kauli Mbiu ya ***“Hifadhi ya tabaka la ozoni na kupunguza athari za mabadiliko ya tabianchi”***. Maadhimisho hayo hufanyika tarehe 16 Septemba kila mwaka. Kitaifa maadhimisho hayo yalifanyika Jijini Dar Es Salaam ambapo elimu kuhusu udhibiti wa Kemikali zinazomong’onyoa tabaka la Ozoni ilitolewa kwa umma.

Naibu Katibu Mkuu (Muungano) Ofisi ya Makamu wa Rais, Bw. Abdallah Hassan Mitawi (mwenye tai katikati) akiwa katika picha ya pamoja na washiriki wa warsha ya mafunzo kuhusu udhibiti wa uingizaji wa kemikali zinazodhibitiwa chini ya Itifaki ya Montreal iliyofanyika Jijini Dar es Salaam tarehe 15 Septemba, 2023.

i) Ushiriki wa Nchi Katika Mikutano ya Kikanda na Kimataifa ya Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira

60. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea kushirikiana na jumuiya ya kimataifa katika kukabiliana na changamoto za mazingira zinazoikabili dunia ambapo Ofisi iliratibu na kushiriki katika mikutano mbalimbali ya Mikataba ya Kikanda na Kimataifa inayohusu Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira kama ifuatavyo:-

i. Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Mabadiliko ya Tabianchi

61. Mheshimiwa Spika, Tanzania ilishiriki Mikutano wa 28 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Mabadiliko ya Tabianchi uliofanyika Tarehe 30 Novemba hadi 12 Disemba 2023, Dubai, Umoja wa

Falme za Kiarabu. Ujumbe wa Tanzania katika Mkutano huo uliongozwa na Mheshimiwa **Dkt. Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan akihitubia katika Mkutano wa 28 wa Umoja wa Mataifa wa Nchi Wanachama wa Mabadiliko ya Tabianchi (COP28) uliofanyika Dubai, Umoja wa Falme za Kiarabu tarehe 01 Disemba, 2023

62. Mheshimiwa Spika, baadhi ya Masuala muhimu yaliyotokana na mkutano huo ni pamoja na: Nchi wanachama kuridhia taratibu za uendeshaji wa Mfuko wa Upotevu na Uharibifu utokanao na mabadiliko ya tabianchi wenye lengo la kusaidia nchi zinazoendelea kukabiliana na upotevu na uharibifu unaotokana na majanga yanayosababishwa na mabadiliko ya tabianchi ambapo kiasi cha Dola za Marekani milioni 783.98

kimeahidiwa kutolewa; Uzinduzi wa Programu ya Afrika ya Nishati Safi ya Kupikia uliofanywa na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa lengo la kupunguza athari kwa Mazingira na afya hususan kwa Wanawake na Watoto; Majadiliano na Mfuko wa Mazingira wa Dunia (Global Environment Facility -GEF) na Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi (Green Climate Fund) kwa ajili ya kujenga uwezo wa nchi kupitia mpango wa *Capacity Building Initiative for Transparency* (CBIT) ambapo Tanzania inatarajia kupata Dola za Marekani milioni 1.4; na kupitia Mfuko wa GCF kwa ajili ya kujenga uwezo wa nchi katika masuala ya kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi, tunatarajia kupata kiasi cha Dola za Marekani Milioni 7 kwa kipindi cha 2024 – 2027. Aidha, Tanzania ilisaini Azimio la Wakuu wa nchi kuhusu “*Sustainable Agriculture, Resilience Food Systems and Climate Action*” ambapo kiasi cha Dola za Marekani bilioni 2.5 kiliahidiwa. Ushiriki katika mikutano hii kumewezesha Tanzania kuimarisha ushirikiano na mataifa mengine na kuibua fursa za miradi ya uwekezaji katika suala la kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi.

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt Samia Suluhu Hassan pamoja na Viongozi wengine mara baada ya kuzindua Mradi wa Nishati Safi ya kupikia itakayowasaidia Wanawake Barani Afrika (AWCCSP), katika Mkutano uliofanyika Dubai, Umoja wa Falme za Kiarabu (UAE) tarehe 02 Disemba, 2023.

ii. Mfuko wa Mazingira wa Dunia (GEF)

63. Mheshimiwa Spika, Katika mkutano wa Bunge la bajeti mwaka 2023/2024, Bunge lako tukufu liliarifiwa kuwa, Mfuko wa Mazingira wa Dunia (GEF) ulitenga jumla ya Dola za Marekani Milioni 33.59 kwa ajili ya Tanzania kutekeleza miradi ya mazingira kwa kipindi cha miaka minne (4) kuanzia mwaka 2022 hadi 2026. Aidha, kati ya maandiko manne (4) ya miradi yaliyowasilishwa GEF, maandiko matatu (3) yenye thamani ya Dola za Marekani milioni 14.59 sawa na shilingi bilioni 37.6 yamepata kibali cha kuandaliwa kuwa miradi kamili.

Miradi hiyo inahusu uzalishaji endelevu katika sekta ya kilimo, Hifadhi ya Bayoanuai, Kukabliana na Mabadiliko ya tabianchi na Matumizi ya Nishati Safi. Vilevile, Ofisi imewasilisha maandiko matano (5) ya miradi yenye thamani ya Dola za Marekani milioni 19.0 sawa na bilioni 48.9 kwa ajili ya kuomba fedha za utekelezaji. Miradi hiyo ni: Hifadhi ya maeneo ya wanyapori ukanda wa Kusini; Hifadhi ya mazingira katika bonde la Wami Ruvu; Kuwezesha jamii za wafugaji na wakulima kuhimili athari za mabadiliko ya tabianchi katika mikoa ya Simiyu, Arusha na Manyara; na Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi kwa kutumia mifumo ikokojia katika eneo la Serengeti.

Aliyekua Katibu Mkuu Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira), Bi. Mary Maganga alipohudhuria Mkutano Mkuu wa Saba (7) wa Mfuko wa Mazingira wa Dunia uliofanyika Vancouver Canada kuanzia tarehe 22 hadi 26 Agosti, 2023.

iii. Mkataba wa Minamata kuhusu Zebaki

64. Mheshimiwa Spika, Ofisi iliratibu na kushiriki katika Mkutano wa Tano wa Nchi wanachama wa Mkataba wa Minamata kuhusu zebaki uliofanyika Geneva, Uswisi. Masuala yaliyosisitizwa ni pamoja na: Kufanya tathmini ya hali ya uchafuzi wa Mazingira utokanao na Zebaki kwenye maeneo ya wachimbaji wadogo ambapo Ofisi kupitia Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira lipo katika hatua za awali za kufanya tathmini husika; Nchi wanachama kutekeleza mipango ya upunguzaji wa matumizi ya zebaki kwa wachimbaji wadogo wa dhahabu, ambapo Ofisi inaratibu utekelezaji wa Mpango husika wa Mwaka 2020 - 2025; na kuimarisha ushirikiano baina ya Mkataba wa Minamata na Mkataba wa Hifadhi ya Bayoanuai kupitia utekelezaji wa Mkakati wa dunia wa kuhifadhi Bayoanuai uliopitishwa Mwaka 2022.

iv. Itifaki ya Montreal

65. Mheshimiwa Spika, Ofisi iliratibu ushiriki wa nchi katika Mkutano wa 35 wa Nchi wanachama wa Itifaki ya Montreal unaohusu kemikali zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni uliofanyika Nairobi, Kenya. Mkutano huo ulipitisha maazimio mbalimbali ikiwemo: Nchi wanachama kuandaa mpango wa utekelezaji wa marekebisho ya Mkataba wa Kigali wa kupunguza kemikali jamii ya Hidrofluorokaboni ambazo zinachangia ongezeko la joto Duniani, ambapo Ofisi ipo kwenye hatua za

awali za kuandaa Mpango huo; na Nchi wanachama kuanzisha mfumo wa kielektroniki wa utoaji wa vibali vya uingizaji nchini na usafirishaji nje ya nchi kemikali zinazodhibitiwa chini ya Itifaki ya Montreal, ambapo kwa upande wa Tanzania mfumo huu umeshaandaliwa na unafanya kazi chini ya usimamizi wa Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali.

v. Mkataba wa Usimamizi Endelevu wa Ziwa Tanganyika

66. Mheshimiwa Spika, Tanzania ilishiriki Mkutano wa 11 wa Mawaziri wa Mamlaka ya Ziwa Tanganyika Jijini Lusaka, Zambia ambapo masuala muhimu yaliyokubaliwa ni pamoja na: Kujumuisha nafasi ya Makatibu Wakuu katika Muundo wa Mamlaka ya Ziwa Tanganyika; Kusaini itifaki ya uanzishwaji wa vizimba vya ufugaji wa Samaki katika Ziwa Tanganyika; Kupitisha Taarifa ya wataalamu ya utambuzi wa maeneo yenye umuhimu mkubwa hususan maeneo yenye bayoanuai nyingi ili ziweze kuhifadhiwa ambapo Tanzania iliridhia kuhifadhi maeneo manne (4) ambayo ni; Gombe, Milima ya Mahale, Fukwe za Kigoma na Bonde la Malagarasi. Aidha, mkutano huo pia ulipitisha taarifa ya wataalamu kuhusu maeneo yanayofaa kwa ajili ya shughuli za ufugaji wa Samaki kwa njia ya vizimba ambapo jumla ya maeneo 15 yaliridhiwa

kwa uwiano wa Burundi 2, Jamhuri ya Congo 6, Tanzania 5 na Zambia 2.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Dkt. Selemani Jafo akishuhudia makabidhiano ya Uenyekiti wa Mkutano wa Mawaziri wa Nchi Wanachama wa Ziwa Tanganyika (LTA) kutoka kwa Mwenyekiti aliyemaliza muda wake Mhe. Mhandisi Prosper Dodiko (kushoto) Waziri wa Mazingira, Kilimo na Mifugo wa Burundi kwa Mhandisi Mhe. Dkt. Collins Nzovu, Waziri wa Uchumi wa Kijani na Mazingira wa Zambia wakati wa Mkutano wa 11 uliofanyika jijini Lusaka, Zambia tarehe 17 Novemba, 2023

Utekelezaji wa Mpango Kazi wa Taifa wa Kupunguza Matumizi ya Zebaki Kwa Wachimbaji Wadogo wa Dhahabu (2020 – 2025)

67. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Mwaka 2023/24, Ofisi kwa kushirikiana na Wizara ya Afya; Tume ya Madini na Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali imeandaa Miongozo miwili (2) ya matumizi, uteketezaji na uingizaji nchini wa Zebaki. Miongozo husika ni nyenzo muhimu kwa

Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali; Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira pamoja wa wadau wengine katika usimamizi na udhibiti wa Zebaki nchini.

68. Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa Miongozo hii umewezeshwa upatikanaji wa takwimu za matumizi ya Zebaki kwa wachimbaji wadogo wa dhahabu, ambapo kwa kipindi cha mwaka 2023/24 kiasi cha tani 13.4 za Zebaki kilitumika. Kupatikana kwa takwimu hizi ni hatua muhimu katika kudhibiti uingizaji na utumiaji holela ya Zebaki nchini.

Utekelezaji wa Miradi ya Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira

69. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa miradi ya hifadhi na usimamizi wa mazingira. Katika kipindi hicho jumla ya miradi tisa (9) ilitekelezwa kama ifuatavyo: -

- i. **Mradi wa Kuimarisha Miundombinu ya Fukwe ili kuhimili athari za mabadiliko ya Tabianchi zitokanazo na ongezeko la kina cha Bahari**

70. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka 2023/24 Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi Kupitia Ujenzi wa

Kuta na Miundombinu ya Kuzuia Maji ya Bahari Kujaa na kuingia kwenye makazi na maeneo ya uzalishaji katika Fukwe za Sipwese – Pemba na Mikindani – Mtwara. Lengo la mradi ni kuzuia maji ya bahari kujaa na kuathiri maeneo ya makazi na kilimo katika fukwe za Sipwese (Pemba) na Mikindani (Mtwara). Mradi huu unatekelezwa kwa fedha za ndani ambapo kwa kipindi cha mwaka 2023/24 kiasi cha **shilingi bilioni 1.0** kilitengwa. Hadi kufika Machi, 2024 kiasi cha **shilingi milioni 530** zilipokelewa na kutumika katika utekelezaji wa shughuli za mradi ikiwemo: Ujenzi wa kuta za bahari katika maeneo ya Mikindani-Mtwara ambapo matuta ya mawe (13) yamejengwa na kukamilika na Sipwese-Pemba ambapo matuta mawili (2) yamekamilika.

ii. Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi Kupitia Mifumo Ikolojia

71. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi Kupitia Mifumo Ikolojia unaotekelezwa katika Halmashauri za Wilaya za Mvomero, Simanjiro, Kishapu, Mpwapwa na Kaskazini A - Unguja. Lengo la mradi ni kuongeza uwezo wa jamii kuhimili mabadiliko ya tabianchi na kujiongezea kipato kwa kutumia mifumo ikolojia. Katika kutekeleza shughuli za mradi kwa mwaka 2023/24 mradi ulitengewa kiasi cha

shilingi bilioni 5.5 ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2024 kiasi cha **Shilingi bilioni 3.3** kilipokelewa na kutumika kutekeleza shughuli za mradi kama ifuatavyo: Uchimbaji wa visima virefu vitatu (3) vyenye urefu wa mita 120 - 150; Ujenzi wa malambo matatu (3); Ujenzi wa ghala moja la kuhifadha nafaka; Ujenzi wa vitalu nyumba sita (6); Ujenzi wa viwanda viwili(2) vya bidhaa za ngozi; Ujenzi wa kiwanda kidogo cha alizeti; na Ujenzi wa kituo kimoja cha huduma za mifugo.

iii. Mradi wa Kurejesha Ardhi iliyoharibika na kuongeza Usalama wa Chakula katika maeneo kame ya Tanzania

72. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kurejesha Ardhi iliyoharibika na kuongeza usalama wa chakula katika maeneo kame nchini katika Halmashauri za Wilaya za Magu, Nzega, Mkalama, Kondo na Micheweni - Pemba. Lengo la mradi ni kuboresha mifumo ikolojia ili kuongeza uzalishaji na usalama wa chakula katika maeneo husika. Katika kutekeleza shughuli za mradi kwa mwaka 2023/24 mradi ulitengewa kiasi cha **shilingi milioni 324.2** ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2024 kiasi cha **Shilingi milioni 324.2** kilipokelewa na kutumika. Baadhi ya shughuli zilizotekelezwa ni pamoja na: Ujenzi wa mita 100 za skimu ya umwagiliaji; Kukamilisha ujenzi wa kituo cha ukusanyaji na

uchakataji asali; Kukamilisha ujenzi wa viwanda viwili (2) vya kuchakata mpunga; Kukamilisha ujenzi wa jengo la kiwanda cha kukusanyia na kuchakata maziwa; Ujenzi wa miundombinu (minara na uzio) ya Maji kwa visima vifupi viwili (2); na Kuandaa Mpango wa Usimamizi Shirikishi wa Misitu ya Jamii (COFMA) wenye ukubwa wa hekta 1,749 katika Halmashauri ya Wilaya ya Micheweni.

Naibu Waziri Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Khamis Hamza Khamis (kulia) akipata maelezo kuhusu maendeleo ya ujenzi wa kituo cha kukoboa mpunga kinachojengwa kupitia Mradi wa Kurejesha Ardhi iliyoharibika na na kuongeza Usalama wa Chakula katika Halmashauri ya Wilaya ya Makalama mkoani Singida.

iv. Mradi wa Usimamizi Jumuishi wa Mifumo Ikolojia, Urejeshwaji wa Uoto wa Asili na Hifadhi ya Bayoanuai Tanzania

73. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Usimamizi Jumuishi wa Mifumo Ikolojia, Urejeshwaji

Endelevu wa Mazingira na Hifadhi ya Bayoanuai Tanzania. Lengo la mradi ni kuimarisha usimamizi jumuishi wa mazingira na urejeshwaji wa ardhi iliyoharibiwa ili kujenga uhimilivu wa mifumo ikolojia na jamii kwa ujumla. Mradi huu unatekelezwa katika Halmashauri za Wilaya za Tanganyika, Sumbawanga na Mpimbwe katika bonde la Ziwa Rukwa na katika Halmashauri za Wilaya ya Mbeya, Mbarali, Wanging'ombe na Iringa katika bonde la Ruaha Mkuu. Katika kutekeleza shughuli za mradi kwa mwaka 2023/24 mradi ulitengewa kiasi cha **shilingi bilioni 4.0** ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2024 kiasi cha **Shilingi bilioni 2.2** kilitumika. Shughuli zilizotekelezwa ni pamoja na: Kuandaa Mipango ya Matumizi ya Ardhi kwa vijiji 36 na kutoa hati Miliki za Kimila 4,475 kwa wananchi; Uchimbaji wa visima vitatu (3); Ujenzi wa majosho matatu (3); Ujenzi wa miundombinu ya usambazaji maji yenye urefu wa mita 6,350 na vituo vya kuchotea maji saba (7); Kuwezesha kutengwa na kuhifadhiwa misitu ya jamii yenye ukubwa hekta 22,971; na Kujenga majiko banifu 100 katika taasisi 50 zenye matumizi makubwa ya kuni na mkaa na kusambaza majiko banifu kwa kaya 1,080.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Dkt. Selemani Jafo akiwa kwenye ziara ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maji na Mazingira ilipotembelea Mradi wa Urejeshwaji wa Mazingira na Hifadhi ya Bayoanuai Tanzania katika Kijiji cha Ilalasimba, Halmashauri ya Iringa mkoani Iringa tarehe 13 Machi, 2024

v. Mradi wa Usimamizi Endelevu wa Ardhi ya Bonde la Ziwa Nyasa

74. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Usimamizi Endelevu wa Ardhi ya Bonde la Ziwa Nyasa unaotekelezwa katika Halmashauri za Wilaya za Ludewa, Makete, Nyasa, Mbinga na Kyela. Lengo la mradi ni kuhifadhi mazingira katika Bonde la Ziwa Nyasa na kuboresha hali ya maisha ya jamii inayozunguka bonde hilo. Katika kutekeleza shughuli za mradi kwa mwaka 2023/24 mradi ulitengewa kiasi cha **shilingi milioni 808.2** ambapo kiasi cha **Shilingi milioni 692.18** kilitumika kutekeleza kazi za mradi ikiwa ni pamoja na ununuzi wa boti moja (1) na injini yake kwa ajili ya kikundi

cha Uvuvi; Ununuzi wa mashine moja (1) ya kutengeneza chakula cha samaki na Mizinga ya Nyuki 20.

vi. Mradi wa Kutekeleza Mpango wa Kitaifa wa Mkataba wa Stockholm Unaohusu Kemikali zinazodumu katika Mazingira kwa Muda Mrefu

75. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kutekeleza Mpango wa Kitaifa wa Utekelezaji wa Mkataba wa Stockholm unaohusu Kemikali Zinazodumu kwenye Mazingira kwa Muda Mrefu. Lengo la mradi ni kulinda afya ya binadamu na mazingira kutokana na athari za kemikali hizo. Katika kutekeleza shughuli za mradi kwa mwaka 2023/24 mradi ulitengewa kiasi cha **shilingi milioni 609.3**. Hadi kufikia Mwezi Machi, 2024 kiasi cha **Shilingi milioni 104.4** kilipokelewa na kutumika. Baadhi ya kazi zilizotekelezwa ni pamoja na: Uchukuaji sampuli za udongo, mimea na wanyama kutoka katika eneo la National Housing Morogoro lililoathiriwa na kemikali hizo na kuchunguzwa ambapo taarifa ya awali imebaini uwepo wa kemikali husika na shughuli za kusafisha eneo husika zimefanyika ikwemo upandaji wa mimea inayonyonya kemikali hizo.

Shughuli zingine za mradi zilizotekelezwa ni pamoja na: Kuandaa Mipango ya Usimamizi wa Taka katika Manispaa za Kigamboni na Ubungo; Kufanya Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) katika

maeneo yaliyotengwa kwa ajili ya kuanzisha Vituo vya Kuchakata taka katika Manispaa za Kigamboni na Ubungo; Kuhamasisha na kujenga uelewa kwa watoa maamuzi na jamii kuhusu kuanzishwa kwa Vituo husika katika Manispaa husika.

vii. Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kutekeleza Mkataba wa Montreal Kuhusu Udhhibiti wa Kemikali Zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni

76. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea na maandalizi ya Mpango wa Taifa wa kutekeleza Marekebisho ya Kigali yanayohusu kupunguza hatua kwa hatua uzalishaji na matumizi ya kemikali jamii ya hidrofluorokaboni chini ya Itifaki ya Montreal Kuhusu Udhhibiti wa Kemikali zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni. Katika kutekeleza shughuli za mradi kwa mwaka 2023/24 mradi ulitengewa kiasi cha **shilingi milioni 342.7** ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2024 kiasi cha **Shilingi milioni 225.0** kilipokelewa na kutumika. Baadhi ya kazi zilizotekelezwa ni pamoja na: Ukusanyaji wa takwimu za uingizaji na matumizi ya kemikali hizo na mbadala wake Tanzania Bara na Zanzibar; na Kufanya mafunzo kuhusu udhibiti wa kemikali zinazoharibu tabaka la Ozoni kwa maafisa wa forodha 100, waandishi na wahariri wa vyombo vya habari 40 na maafisa manunuzi 90 kutoka Wizara za Tanzania Bara na Zanzibar.

viii. Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi wa Kutekeleza Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191

77. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2023/24, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi wa Kutekeleza Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191. Lengo la mradi ni kuimarisha uwezo wa Taasisi na Mamlaka husika ikiwemo mifumo na nyenzo za kisasa katika kusimamia utekelezaji na uzingatiaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira. Kwa mwaka 2023/24 mradi ulitengewa kiasi cha shilingi **bilioni 2.6** ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2024 kiasi cha Shilingi **bilioni 1.0** kilipokelewa na kutumika. Baadhi ya kazi zilizotekelezwa ni pamoja na: Kutafsiri Kanuni za Usimamizi wa Mazingira (Udhibiti na Usimamizi wa kemikali zinazodumu kwenye mazingira kwa muda mrefu) za mwaka 2024 kwa lugha ya Kiswahili; Kufanya kikao cha wadau kupitia marekebisho ya Kanuni za Udhibiti wa Taka Ngumu za Mwaka 2009 na; Kuandaa rasimu ya Kanuni husika; na Kuandaa mfumo wa kielektroniki wa kushughulikia vibali vya Tathmini ya Mazingira Kimkakati. Aidha, shughuli zingine zinazoendelea ni kutoa mafunzo kwa wasimamizi wa sheria katika maeneo ya mipaka nchini na kufanya tathimni ya hali ya ikolojia ya milima na vilima nchini.

ix. Ujenzi na Ukarabati wa Ofisi na Makazi ya Makamu wa Rais

78. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kutekeleza mradi wa Ujenzi na Ukarabati wa Ofisi na Makazi ya Makamu wa Rais. Kwa mwaka 2023/24 mradi ulitengewa kiasi cha shilingi **bilioni 2.0** ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2024 kiasi cha Shilingi **milioni 197.6** kimetumika kuweka miundombinu mbalimbali katika Ofisi na Makazi ya Makamu wa Rais. Aidha, ukarabati umefanyika katika Ofisi ya Makamu wa Rais Luthuli II, Dar es salaam.

MASUALA MENGINE YALIYOTEKELEZWA

79. Mheshimiwa Spika, kazi nyingine zilizotekelezwa na Ofisi kwa kipindi cha mwaka 2023/24 ni pamoja na: Kuandaa Rasimu ya Sera ya Taifa ya Uchumi wa Buluu na Mkakati wa Utekelezaji; Utoaji wa mafunzo kwa watumishi 192; Upandishwaji vyeo kwa watumishi 27; Ajira mpya watumishi 22; Kufanya kikao kimoja (1) cha Kamati ya uzingatiaji wa maadili na uadilifu mahali pa kazi na Semina moja (1) ya kujenga uwezo wa wajumbe wa Kamati husika; Upatikanaji wa vitendea kazi na Stahili mbalimbali za watumishi; na Kufanya kikao cha Baraza la Wafanyakazi.

80. Mheshimiwa Spika, kazi nyingine zilizotekelezwa ni pamoja na: Kushauri na kusimamia masuala ya ununuzi wa huduma na bidhaa; Kufanya kaguzi za fedha zilizopokelewa na matumizi yake; Kuandaa taarifa za hesabu za fungu 26 na 31; Kutoa huduma ya ushauri wa masuala ya kisheria; Kufanya Ufuatiliaji na Tathimini ya Utekelezaji wa Majukumu ya Ofisi; na kutoa msaada wa kitaalamu katika masuala ya TEHAMA.

CHANGAMOTO NA MIKAKATI ILIYOPO

81. Mheshimiwa Spika, Katika utekelezaji wa majukumu yake Ofisi ya Makamu wa Rais inakabiliwa na changamoto zifuatazo: Uwepo wa hoja nne (4) za Muungano zinazoendelea kupatiwa ufumbuzi; Uelewa mdogo wa jamii kuhusu masuala ya Muungano; Uelewa Mdogo wa jamii kuhusu masuala ya hifadhi na usimamizi wa mazingira; na Uzingatiaji hafifu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 na Kanuni zake.

82. Mheshimiwa Spika, katika kukabiliana na changamoto hizi, hatua zifuatazo zimechukuliwa:- kuendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu masuala ya Muungano ikiwemo kutumia kitabu cha **“Muungano wa Tanganyika na Zanzibar, Chimbuko, Misingi na Maendeleo”** ambacho kimepata ithibati ya kutumika kama kitabu cha ziada katika shule za Sekondari Tanzania Bara na Zanzibar; Kuendelea kutafuta ufumbuzi wa hoja nne

(4) za Muungano; Kuimarisha usimamizi na utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191; na Kujenga uwezo kwa wataalamu katika Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa ili kuongeza kasi ya utoaji wa elimu na usimamizi wa hifadhi ya mazingira katika jamii, wamiliki wa viwanda, migodi, wadau wa usimamizi na udhibiti wa taka na wananchi wanaoishi katika maeneo yaliyo karibu na vyanzo vya maji.

BARAZA LA TAIFA LA HIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA (NEMC)

83. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka 2023/24 Baraza limeendelea kutekeleza majukumu yake kwa mujibu wa Mipango, Miongozo na maelekezo mbalimbali ya Serikali. Katika kipindi hicho, masuala yaliyotekelezwa yanajumuisha:

a) Uzingatiaji na Usimamizi wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191

i. Ukaguzi na Ufuatiliaji wa Utekelezaji wa Sheria katika Maeneo ya Uwekezaji

84. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha mwaka 2023/24 Baraza limefanya kaguzi katika miradi 1,192 kati ya kaguzi 2,240 zilizopangwa kufanyika kwa lengo la kuimarisha uzingatiaji na utekelezaji wa Sheria ya Mazingira, Sura 191 na kanuni zake.

Kaguzi hizo zinajumuisha viwanda, migodi, mabomba ya mafuta, mitambo ya gesi, mafuta na nishati ya umeme, maghala ya kemikali na taka zenye madhara, vituo vya mafuta, masoko, madampo, machinjio ya wanyama, hoteli, hifadhi ya vyanzo vya maji, mashamba, mifumo ya maji taka, Taasisi za elimu na afya, maghala ya kuhifadhi kemikali na taka hatarishi, majengo ya biashara na makazi pamoja na miradi mingine ya maendeleo nchini.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Dkt. Selemani Jafo akiwa na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maji na Mazingira kukagua utekelezaji wa maelekezo ya Serikali kuhusu utunzaji wa mazingira katika kiwanda cha nondo cha Lodhia kilichopo Wilayani Mkuranga, Mkoa wa Pwani tarehe 13 Novemba, 2023

85. Mheshimiwa Spika, Katika kaguzi hizo, ilibainika kuwepo kwa ongezeko la uzingatiaji wa masuala ya Hifadhi ya Mazingira katika maeneo yote yaliyokaguliwa kwa asilimia 40 ikilinganishwa na mwaka uliopita. Hali hii imechangiwa na jitihada

zilizofanywa na Baraza za utoaji elimu na ushauri kuhusu umuhimu wa uzingatiaji wa hifadhi ya mazingira katika shughuli za uzalishaji Viwandani na utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo. Aidha, uhamasishaji na ufuatiliaji umechochea ongezeko la idadi ya wawekezaji kusajili miradi kwa ajili ya Tathmini ya Athari ya Mazingira (TAM) na Kaguzi za Mazingira.

ii. Udhibiti wa Matumizi ya Mifuko ya Plastiki nchini

86. Mheshimiwa Spika, Baraza kwa kipindi cha mwaka 2023/24 limeendelea kusimamia utekelezaji wa katazo la matumizi ya mifuko ya plastiki hapa nchini. Katika kipindi cha 2023/24 jumla ya tani 73.219 za mifuko ya plastiki zilikamatwa na kuteketezwa. Vile vile, Baraza lilifanya operesheni ya kudhibiti mifuko ya plastiki na vifungashio visivyokidhi vigezo ambapo viwanda na masoko 110 yalikaguliwa na kukutwa na makosa ya kuzalisha na kusambaza vifungashio visivyokidhi viwango vya ubora na hatua za kisheria zilichukuliwa kwa wahusika.

Kaimu Mkurugenzi wa Uzingatiaji na Utekelezaji wa Sheria NEMC Dkt. Thobias Mwesiga akitoa elimu kwa wafanyabiashara wa Kariakoo kuhusu Katazo la Mifuko ya Plastiki wakati wa operesheni maalumu ya kuwabaini wauzaji wa mifuko ya plastiki nchini tarehe 2 Aprili, 2024

87. Mheshimiwa Spika, kupitia Bunge lako Tukufu ninaomba kutoa maelekezo kwa umma hususan wenye viwanda na wafanyabiashara kusitisha mara moja uzalishaji, usambazaji, uingizaji na matumizi ya vifungashio vya plastiki visivyokidhi viwango vya ubora vilivyowekwa na Shirika la Viwango Tanzania. Serikali imejipanga kuchukua hatua stahiki dhidi ya wote watakaokiuka matakwa ya Sheria, Kanuni na Miongozo iliyowekwa kuhusu matumizi ya vifungashio vya plastiki visivyokidhi viwango vya ubora.

iii. Kushughulikia Malalamiko ya Umma Kuhusu Uchafuzi na Uharibifu wa Mazingira

88. Mheshimiwa Spika, Baraza limeendelea kupokea na kushughulikia malalamiko ya uchafuzi na uharibifu wa mazingira kutoka kwa wananchi kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 ambapo malalamiko 366 yalipokelewa na kushughulikiwa. Aidha, hatua zilizochukuliwa ni pamoja na: Kutoa elimu kwa jamii juu ya uhifadhi wa mazingira; na Kutoa adhabu pale inapobainika kuwa walalamikiwa wametenda kosa kwa mujibu wa sheria na kanuni za uhifadhi na udhibiti wa mazingira.

iv. Udhibiti wa Taka Hatarishi na Taka Ngumu

89. Mheshimiwa Spika, Baraza limeendelea kusimamia utekelezaji wa Kanuni za Udhibiti wa Taka Hatarishi za mwaka 2021 na Kanuni za Udhibiti wa Taka za Kieletroniki za mwaka 2021. Kwa kipindi cha 2023/24 Baraza lilipokea maombi 75 ya vibali vya taka hatarishi kwa ajili ya ukusanyaji, usafirishaji, uhifadhi na usafirishaji nje ya nchi wa taka husika na jumla ya vibali 102 vilitolewa.

b)Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) na Ukaguzi wa Mazingira

i. Miradi iliyosajiliwa/kupata vyeti

90. Mheshimiwa Spika, Baraza limeendelea kusimamia usajili wa miradi ya maendeleo kwa ajili ya kufanya TAM na Ukaguzi wa Mazingira. Katika kipindi cha 2023/24 jumla ya miradi 1,775 ilisajiliwa, ambapo 1,720 ilisajiliwa kwa ajili ya TAM na 446 kwa ajili ya Ukaguzi wa Mazingira. Aidha, hadi kufikia Machi, 2024 jumla ya miradi 675 imeidhinishwa na kupata vyeti kati ya hivyo, 602 ni vya TAM na 73 ni vya Ukaguzi wa Mazingira.

ii. Usajili na Uratibu wa Utendaji kazi wa Wataalamu Elekezi wa Mazingira

91. Mheshimiwa Spika, Kwa kipindi cha 2023/24, Baraza lilipokea maombi ya usajili wa Wataalamu Elekezi Binafsi wa Mazingira 129 na Makampuni 10 kwa ajili ya kutoa ushauri kwenye maeneo ya TAM na Ukaguzi wa Mazingira. Kati ya hayo, Wataalamu Elekezi 81 walipata vyeti vya utendaji ambapo 71 ni Wataalamu Elekezi Binafsi na 10 ni makampuni. Idadi hii inafanya jumla ya Wataalamu Elekezi wenye sifa za kutoa ushauri kuhusu masuala ya TAM na Ukaguzi kufikia 308 kwa nchi nzima.

c) Utekelezaji wa Ajenda ya Taifa ya Tafiti za Mazingira - Tafiti na Tathmini za Mazingira.

i. Tathmini katika bandari zisizo rasmi

92. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha 2023/24 jumla ya bandari zisizo rasmi 69 zimekaguliwa kwa lengo la kubaini changamoto za kimazingira. Athari za kimazingira zilizobainika katika kaguzi hizo ni pamoja na umwagaji wa mafuta ya taa na taka ngumu, utiririshaji maji taka kwenda kwenye maziwa/bahari na uharibifu wa bayoanuai unaotokana na uondoaji wa uoto wa asili. Ili kukabiliana na changamoto hizo, Baraza lilizishauri mamlaka zinazohusika na masuala ya bandari zikiwemo Mamlaka ya Bandari Tanzania na Shirika la Uwakala wa Meli Tanzania, kufanya tathmini za mazingira, kutoa elimu kwa wadau, kusimamia Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, kuhamasisha jamii kuhifadhi mazingira, kuimarisha miundombinu ya bandari na kubadili maeneo ya kuendeshea bandari hizo.

ii. Tathmini katika maeneo ya uchimbaji mchanga Mkoa wa Dar es Salaam

93. Mheshimiwa Spika, Mkoa wa Dar es Salaam umekuwa ukikumbwa na uharibifu mkubwa wa maeneo ya mito kutokana na uchimbaji holela wa mchanga. Ili kudhibiti changamoto hii Serikali iliunda kamati iliyojumuisha wataalamu kutoka NEMC, Bonde la Wami Ruvu, Maafisa Mazingira wa Manispaa husika na Vyombo vya Usalama kwa lengo la kuweka utaratibu maalumu wa uvunaji

mchanga na utoaji vibali. Katika kipindi cha 2023/24 jumla ya vibali 37 vya uvunaji mchanga vimetolewa katika Mkoa wa Dar es Salaam kupitia utaratibu wa ukaguzi na tathmini za kitaalamu ambapo umepunguza kwa kiasi kikubwa uchimbaji holela wa mchanga unaosababisha uharibifu wa kingo za mito katika Jiji la Dar es Salaam.

iii. Tathmini ya awali ya eneo la ardhi Oevu la Malagarasi - Muyowosi

94. Mheshimiwa Spika, Katika kuendeleza juhudi za uhifadhi na usimamizi wa maeneo ya ardhi oevu nchini hususani yaliyo katika hatari ya uharibifu, Baraza limefanya tathmini ya awali kubaini visababishi vya uharibifu wa mazingira ya eneo hilo. Tathmini hiyo imebaini kuwa visababishi vya uharibifu wa mazingira katika eneo hilo ni shughuli za kibinadamu hususan kilimo kisichoendelevu, utupaji ovyo wa taka ngumu, ufugaji usioendana na uwezo wa eneo, uvuvi usio endelevu na uvunaji haramu wa mazao ya misitu pamoja na ujangili. Baraza limepanga kufanya utafiti wa kina ili kubaini undani wa visababishi vya changamoto hizo kwa lengo la kuchukua hatua zaidi kwa kushirikiana na Mamlaka zinazosimamia rasilimali zilizopo katika eneo hilo la Ardhi Oevu.

iv. Tathmini katika Eneo Maalumu la Uwekezaji wa Mauzo ya Nje la Benjamin Mkapa (EPZA)

95. Mheshimiwa Spika, Tathmini ilifanyika na kubaini uwepo wa changamoto za kimazingira zinazotokana na mifumo ya uendeshaji wa viwanda. Changamoto zilizobainika ni pamoja na viwango vya hewa za *Nitrogen oxides* na *Hydrocarbons*, Vipimo vya maji *Turbidity* na *Total Dissolved Solid (TDS)* pamoja na vipimo vya kelele kuwa juu kuliko viwango vilivyoainishwa na Shirika la Viwango Tanzania. Baraza, pamoja na kuwasilisha taarifa ya kina, lilichukua hatua za kushauri mamlaka husika kuhusu kuweka na kutekeleza mikakati ya kuzingatia viwango vilivyowekwa na Shirika la Viwango Tanzania (TBS).

v. Tathmini ya mafuriko na maporomoko ya tope yaliyotokea Katesh - Manyara

96. Mheshimiwa Spika, Baraza kwa kushirikiana na Taasisi ya Jiolojia na Utafiti wa Madini Tanzania lilifanya tathmini kuhusu maporomoko ya tope yaliyotokea mjini Katesh, Wilayani Hanang, Mkoani Manyara. Tathmini hiyo ilibaini kuwa jiolojia ya Mlima Hanang imeundwa na mwamba dhaifu ambao ulizidiwa na mvua nyingi zilizonyesha kwa kipindi kifupi na kusababisha maporomoko ya matope, miti na mawe. Vilevile, tathmini imebaini kuwa shughuli za kibinadamu zisizoendelevu zinazofanyika pembezoni mwa mlima huo zimechangia uharibifu wa uoto wa asili na hivyo kuongeza urahisi wa maporomoko kutokea katika Mlima huo.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Dkt. Selemani Jafo alipotembelea maeneo yaliyoathiriwa na maporomoko ya tope ya Mlima Hanang yaliyotokea mjini Katesh, wilayani Hanang, mkoani Manyara.

d)Uratibu wa Programu ya Binadamu na Hifadhi Hai Nchini

97. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha 2023/24, Baraza limewezesha usajili wa eneo la Ukanda wa Bahari la Rufiji – Mafia – Kibiti – Kilwa (RUMAKI) katika programu ya Binadamu na Hifadhi Hai iliyo chini ya Shirika la Umoja wa Mataifa la Sayansi na Elimu (*UNESCO*). Programu hii hutoa hadhi ya maeneo adhimu yenye utajiri wa bayoanuai kwa lengo la kuongeza juhudi za kimataifa za uhifadhi wa maeneo hayo ambayo ni adimu duniani.

e)Uratibu wa Hifadhi ya Mazingira ya Bahari na Pwani

98. Mheshimiwa Spika, Katika utekelezaji wa Mkakati Jumuishi wa Kuhifadhi Mazingira ya Bahari na Ukanda wa Pwani wa mwaka 2003, Baraza limeandaa Taarifa ya Hali ya Mazingira ya Bahari na Ukanda wa Pwani ya mwaka 2023 na Taarifa ya Hali ya Matumbawe ya mwaka 2023. Taarifa hizi ni moja ya nyenzo muhimu katika upangaji na matumizi endelevu ya rasilimali za Bahari na Ukanda wa Pwani.

f) Elimu kwa Umma

99. Mheshimiwa Spika, Baraza limeendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu usimamizi na hifadhi ya mazingira kwa kushiriki katika vipindi 16 vya redio jamii na televisheni, kuandaa video fupi 131, makala 100 ziliandaliwa na kuchapishwa katika magazeti, katuni 59 zenye jumbe mbalimbali kuhusu mazingira ziliandaliwa na kurushwa katika mitandao yote ya kijamii na majarida mawili (2) yaliandaliwa na kurushwa kwenye tovuti ya Baraza.

100. Mheshimiwa Spika, vilevile, Baraza limeshiriki na kutoa elimu kwa umma kupitia maonesho ya kitaifa na kimataifa kuhusu usimamizi na hifadhi ya mazingira. Baraza limeshiriki katika maonesho ya Kitaifa ya Nanenane yaliyofanyika katika viwanja vya John Mwakangale Mkoa wa Mbeya na Maonesho ya Teknolojia Mbadala ya Uchimbaji wa madini yaliyofanyika Mkoa wa Geita. Vilevile, Baraza limeshiriki maonesho ya Kilimo na

Mazingira (*Qatar Expo, 2023*) na Maonesho ya urejelezaji wa taka yaliyofanyika Algeria (*The waste recycling demonstration in Algeria*).

Changamoto zilizojitokeza na hatua zilizochukuliwa na Baraza

(i)Changamoto zilizojitokeza

101. Mheshimiwa Spika, Baraza linakabiliwa na changamoto mbalimbali zikijumuisha uelewa mdogo wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 na Kanuni zake kwa wawekezaji, wataalamu elekezi na jamii kwa ujumla.

(ii) Hatua zilizochukuliwa kutatua changamoto.

102. Mheshimiwa Spika, Katika kukabiliana na changamoto zilizojitokeza, Baraza limeendelea kuchukua hatua zifuatazo: Kutoa elimu kwa umma kuhusu umuhimu wa kuhifadhi mazingira kupitia vyombo vya habari na maadhimisho mbalimbali ya kitaifa; na Kuwajengea uwezo wataalamu elekezi wa masuala ya mazingira na makampuni ya wataalamu elekezi ili kuongeza ufanisi katika kufanya Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM).

**D: MALENGO NA MAOMBI YA FEDHA ZA
MATUMIZI YA KAWAIDA NA MAENDELEO
KWA MWAKA 2024/25**

MASUALA YA MUUNGANO

103. *Mheshimiwa Spika*, katika kuratibu masuala ya Muungano, kwa mwaka 2024/25, Ofisi imepanga kutekeleza vipaumbele nane (8) vifuatavyo: Kuratibu Vikao vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano; Kuratibu utekelezaji wa masuala 22 ya Muungano kwa mujibu wa Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; Kuanzisha Kituo cha Kumbukumbu na Nyaraka za Muungano; Kuratibu Masuala ya Kiuchumi na Kijamii; Kuratibu masuala yasiyo ya Muungano; Kutoa elimu kwa umma kuhusu Masuala ya Muungano; Kuandaa machapisho na kushiriki katika Maadhimisho ya Miaka 61 ya Muungano wa Tanganyika na Zanzibar; na Kuandaa Mfumo wa Kieletroniki wa Uratibu wa Taarifa za Masuala ya Muungano na Yasiyo ya Muungano.

(i) Kuratibu Vikao vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano

104. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2024/25, Ofisi itaendelea kuratibu Vikao vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano kwa lengo la kupata ufumbuzi katika hoja nne (4) zilizopo. Vikao hivi vitafanyika katika ngazi tatu (3) ambazo ni: Makatibu Wakuu; Mawaziri; na Kamati ya Pamoja. Aidha, kutakuwa na Vikao vya Kamati Ndogo za Fedha, Uchumi na Biashara, Kamati ya Sheria, Katiba na Utawala vitakavyofanyika kulingana na mahitaji.

(ii) Kuratibu utekelezaji wa masuala 22 ya

Muungano kwa mujibu wa Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania

105. Mheshimiwa Spika, Utekelezaji wa masuala ya Muungano unafanywa kupitia Wizara na Taasisi za Muungano kwa pande mbili za Muungano. Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa masuala 22 ya Muungano yaliyoorodheshwa katika nyongeza ya kwanza ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya mwaka 1977.

(iii) Kuanzisha Kituo cha Kumbukumbu na Nyaraka za Muungano

106. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea na uanzishwaji wa Kituo cha Kumbukumbu na Nyaraka za Muungano wa Tanganyika na Zanzibar (MAKAVAZI). Lengo la kuanzisha kituo hicho ni kuwa na mfumo endelevu wa kuhifadhi kumbukumbu na nyaraka za mambo ya Muungano ili kuongeza uelewa wa masuala ya Muungano kwa kizazi cha sasa na kijacho.

(iv) Kuratibu Masuala ya Kiuchumi na Kijamii

107. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu masuala ya kiuchumi na kijamii yanayotekelezwa kwa lengo la kunufaisha wananchi wa pande zote mbili za Muungano ikiwemo: Kuratibu gawio kwa Serikali ya Mapinduzi Zanzibar; Kuratibu utekelezaji wa miradi inayotekelezwa kwa fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo kwa upande wa

Zanzibar; na Kufanya ufuatiliaji wa utekelezaji wa programu na miradi ya maendeleo inayotekelezwa pande mbili za Muungano.

(v) Kuratibu masuala yasiyo ya Muungano

108. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu ushirikiano katika masuala yasiyo ya Muungano kupitia vikao vya Wizara, Idara na Taasisi za SJMT na SMZ zisizo za Muungano zenye majukumu yanayoshabihiana ili kuimarisha ushirikiano na kubadilishana uzoefu katika utekelezaji wa majukumu ya kisekta kati ya SJMT na SMZ.

(vi) Kutoa elimu kwa umma kuhusu Masuala ya Muungano

109. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2024/25 Ofisi itaendelea kutoa elimu ya Muungano kwa umma kupitia redio, runinga, magazeti, machapisho, majarida na mitandao ya kijamii. Aidha, Ofisi itatumia maonesho, makongamano na matukio mbalimbali ya kitaifa kutoa elimu ya Muungano. Elimu ya Muungano pia itaendelea kutolewa kwa wanafunzi wa shule za Sekondari kupitia kitabu cha “Historia ya Muungano wa Tanganyika na Zanzibar, Chimbuko, Misingi na Maendeleo” ambacho kimepata ithibati ya kutumika kama kitabu cha ziada.

(vii) Kuandaa machapisho na kushiriki katika Maadhimisho ya Miaka 61 ya Muungano wa

Tanganyika na Zanzibar

110. Mheshimiwa Spika, Mwaka 2025 Muungano wa Tanganyika na Zanzibar utatimiza miaka 61 tangu kuanzishwa kwake. Kutokana na umuhimu wa maadhimisho hayo, Ofisi itaandaa machapisho mbalimbali, makongamano kwenye vyo vikiu na vyo vya kati kuhusu Muungano kwa ajili ya kutoa elimu kwa umma.

(viii) Kuandaa Mfumo wa Kieletroniki wa Uratibu wa Taarifa za Masuala ya Muungano na Yasiyo ya Muungano

111. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuandaa Mfumo wa Kieletroniki wa Uratibu wa Taarifa za Masuala ya Muungano na yasiyo ya Muungano wenye lengo la kurahisisha upatikanaji, uandaaji, uchambuzi na uunganishaji wa taarifa za utekelezaji wa masuala ya Muungano na yasiyo ya Muungano. Aidha, Ofisi itatoa mafunzo kwa Maafisa Viungo wa Wizara na Taasisi za Muungano kwa lengo la kuwa na uelewa wa pamoja kuhusu utekelezaji wa masuala ya Muungano na yasiyo ya Muungano.

HIFADHI NA USIMAMIZI ENDELEVU WA MAZINGIRA

112. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha hifadhi endelevu ya mazingira, kwa mwaka 2024/25,

Ofisi imepanga kutekeleza vipaumbele vifuatavyo: Kuratibu utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mazingira 2021 na Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191; Kusimamia Utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (2022 – 2032) na kuchukua hatua za kupunguza uharibifu wa Mazingira; Kuimarisha uratibu na utekelezaji wa masuala ya hifadhi ya mazingira katika Wizara za Kisekta, Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa; Uratibu wa Biashara ya Kaboni Nchini; Kuhamasisha matumizi ya nishati safi ya kupikia; Kuratibu utekelezaji wa Mikataba ya Kikanda na Kimataifa kuhusu Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira; na Kutoa Elimu kwa Umma kuhusu Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira.

(i) Kuratibu utekelezaji wa Sera na Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191

113. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaratibu utekelezaji wa Sera na Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 kwa kutekeleza kazi zifuatazo: Kuandaa na kutekeleza miongozo mbalimbali kuhusu utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ikiwemo Mpango wa Utekelezaji wa Programu ya Kitaifa ya Kupambana na Kuenea kwa Hali ya Jangwa na Ukame (2023 – 2030); Kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira katika Wizara za kisekta, Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa; Kuandaa na kufanya mapitio ya Kanuni tano (5) na Miongozo

mitano (5) ya usimamizi wa mazingira; Kufanya uchambuzi na kutoa vibali vya taka hatarishi, Tathimini ya Athari kwa Mazingira, Ukaguzi wa Mazingira na Tathimini ya Mazingira Kimkakati; Kufuatilia utekelezaji wa Mikakati na Mipango kazi ya kitaifa inayohusu hifadhi ya mazingira pamoja na maelekezo ya Viongozi Wakuu; Kutoa mafunzo kwa Wataalamu wa Mazingira wa Mikoa, Maafisa Mazingira wa Mamlaka za Serikali za Mitaa na Wataalamu na Wakaguzi wa Mazingira kuhusu Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 pamoja na nyenzo mbalimbali za utekelezaji wa Sera; na kusambaza na kuelimisha umma kuhusu Taarifa ya Nne ya Hali ya Mazingira Nchini.

(ii) Kusimamia Utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira 2022 - 2032

114. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kusimamia utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira 2022 - 2032 kwa kutekeleza shughuli zifuatazo: Kuratibu utekelezaji wa shughuli za hifadhi na usimamizi wa mazingira katika Miji na Majiji; Kuandaa maandiko ya miradi ya kuhifadhi mazingira kuendana na Mpango huo; Kuratibu na kuendesha vikao vya ushirikiano na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar katika masuala ya hifadhi na usimamizi wa Mazingira; Kufanya tathmini ya hali ya udhibiti wa kemikali na taka hatarishi ikiwemo vifungashio vya

viuatilifu vilivyoisha muda wa matumizi; Kuandaa programu ya kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi; Kuendelea kuratibu utekelezaji wa programu ya Kukijanisha Jiji la Dodoma; Kuratibu shughuli za hifadhi ya vyanzo vya maji na kufanya tathmini ya hali ya Ardhi Oevu nchini; na Kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa Kampeni ya Kitaifa ya Upandaji Miti nchini hususani katika Mikoa ya Tabora, Shinyanga, Kigoma na Katavi.

(iii) Kuimarisha uratibu na utekelezaji wa masuala ya hifadhi ya mazingira na mabadiliko ya tabianchi katika Wizara za Kisekta, Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa

115. Mheshimiwa Spika, katika Mpango na Bajeti ya Serikali kwa mwaka 2024/25, miradi mbalimbali ya hifadhi ya mazingira na kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi imepangwa kutekelezwa ambapo fedha zimetengwa katika bajeti za Wizara za kisekta hususani Wizara za Nishati, Kilimo, Mifugo na Uvuvi, Maliasili na Utalii, Maji, Ujenzi na Uchukuzi. Shughuli zitakazotekelezwa na sekta hizo zitawasilishwa na Wizara husika katika bajeti zao za kisekta. Serikali itaendelea kuibua miradi mbalimbali ambayo inalenga katika kupambana na uharibifu wa Mazingira na athari za mabadiliko ya tabianchi nchini.

(iv) Uratibu wa Biashara ya Kaboni nchini

116. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu na kuimarisha usimamizi wa Biashara ya Kaboni nchini kwa kuhakikisha kuwa kanuni na Mwongozo wa Kaboni vinazingatiwa na wawekezaji. Aidha, Ofisi itaendelea kutoa mafunzo ya kujenga uwezo wa wataalamu pamoja na kutoa elimu kwa umma kuhusu fursa zilizopo katika biashara hii. Vile vile, katika kipindi hicho Ofisi itaendelea kuwezesha usajili wa miradi mipya pamoja na kufuatilia utekelezaji wa miradi ya Biashara ya Kaboni iliyopo katika hatua mbalimbali za utekelezaji na kuandaa Mwongozo mahususi wa utekelezaji wa Ibara ya 6 ya Makubaliano ya Paris kuhusu mbinu za masoko na zisizo za masoko za upunguzaji wa uzalishaji wa gesijoto.

(v) Kuhamasisha Matumizi ya Nishati Safi ya Kupikia

117. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2024/25 Ofisi itaendelea kuhamasisha matumizi ya nishati safi ya kupikia kwa lengo la kupunguza matumizi ya kuni na mkaa kwa kuwashirikisha wadau mbalimbali katika Sekta ya Umma na Binafsi. Katika kutekeleza suala hili sambamba na utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira 2022 – 2032, Ofisi itaratibu na kuhamasisha kufanyika kwa tafiti na uvumbuzi

wa teknolojia rafiki na nafuu ya kupikia. Aidha, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa Katazo la matumizi ya kuni na mkaa kwa taasisi za Umma na Binafsi zinazolisha watu zaidi ya 100 kutumia nishati Safi ya kupikia; na kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa Mipango na Mikakati ya kisekta ya hifadhi ya misitu na matumizi ya nishati mbadala ili kupunguza utegemezi wa nishati ya kuni na mkaa kwa ajili ya kupikia.

(vi) Kuratibu utekelezaji wa Mikataba ya Kikanda na Kimataifa ya Usimamizi wa Mazingira

118. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa Mikataba ya Kikanda na Kimataifa ya Usimamizi wa Mazingira kwa kutekeleza shughuli zifuatazo: Kuratibu utekelezaji wa Mikataba wa Umoja wa Mataifa wa Mabadiliko ya Tabianchi; Utekelezaji wa Mikataba wa Umoja wa Mataifa wa Kupambana na Kuenea kwa Jangwa; Utekelezaji wa Mikataba ya Kikanda na Kimataifa ya Hifadhi ya Bayoanuai; Utekelezaji wa Mikataba ya Kimataifa na Kikanda ya udhibiti wa kemikali na taka hatarishi; na Kuandaa maandiko ya miradi ya kipaumbele kwa ufadhili wa Mfuko wa Mazingira wa Dunia na Mifuko ya Kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi.

(vii) Kutoa Elimu kwa Umma kuhusu Hifadhi

na Usimamizi wa Mazingira

119. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu na kutekeleza programu za elimu kwa umma kuhusu hifadhi na usimamizi wa mazingira kwa njia mbalimbali ikiwemo: vipindi vya redio na runinga, magazeti, hotuba za viongozi, machapisho ya Ofisi ya Makamu wa Rais na mitandao ya kijamii.

120. Mheshimiwa Spika, aidha, Ofisi itaendelea kutoa elimu kwa umma kwa kushiriki katika mbio za Mwenge wa Uhuru ambapo kwa Mwaka 2024 kauli mbiu inasema **“Tunza Mazingira na Shiriki Uchaguzi wa Serikali za Mitaa kwa Ujenzi wa Taifa Endelevu”**. Vilevile, elimu ya mazingira itaendelea kutolewa kupitia maadhimisho mbalimbali ya Kitaifa na Kimataifa ikiwemo Siku ya Mazingira Duniani ambapo kwa mwaka huu kaulimbiu ya kitaifa inasema, **“Urejeshwaji wa Ardhi Iliyoharibika, Kupambana na Hali ya Kuenea kwa Jangwa na Ustahimilivu wa Ukame”**. Kadhalika, elimu itatolewa wakati wa maadhimisho ya Siku ya hifadhi ya Tabaka la Ozoni, Siku ya hifadhi ya Bonde la Mto Mara, Siku ya Mazingira ya Afrika na Siku ya kupambana na kuenea kwa hali ya jangwa na ukame.

KAZI NYINGINE ZITAKAZOTEKELEZWA NA OFISI

121. Mheshimiwa Spika, kazi nyingine zilizopangwa kutekelezwa na Ofisi kwa mwaka

2024/25 ni pamoja na: Kusimamia Menejimenti ya Rasilimaliwatu na Utawala; Kuandaa, Kuratibu maandalizi ya maandiko na nyaraka mbalimbali za Ofisi; Kufanya Utafiti na uzingatiaji wa ubunifu katika masuala ya Muungano na Mazingira; Kuandaa Mpango na Bajeti ya Ofisi na taarifa za utekelezaji wa mipango mbalimbali; Kuelimisha umma kuhusu majukumu, Sera, mikakati na programu zinazotekelezwa na Ofisi; Kutoa huduma ya ushauri wa masuala ya kisheria; Kufanya kaguzi za fedha zilizopokelewa na matumizi yake; Kushauri na kusimamia masuala ya ununuzi wa huduma na bidhaa; Kuandaa taarifa za mapato na matumizi ya Fungu 26 na 31; Kufanya Ufuatiliaji na Tathmini ya Utekelezaji wa majukumu ya Ofisi na Kutoa msaada wa kitaalamu katika masuala ya TEHAMA.

KURATIBU UTEKELEZAJI WA MIRADI YA HIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA

122. *Mheshimiwa Spika*, Kwa mwaka 2024/25, Ofisi itaratibu utekelezaji wa miradi ya hifadhi na usimamizi wa mazingira kama ifuatavyo:

- \
- a) **Mradi wa Usimamizi Jumuishi wa Mfumo Ikolojia na Urejeshwaji wa Uoto Asili na Hifadhi ya Bayoanuai**

123. Mheshimiwa Spika, Mradi huu unatekelezwa katika Halmashauri za Wilaya za Tanganyika, Sumbawanga na Mpimbwe katika bonde la Ziwa Rukwa na Halmashauri za Wilaya ya Mbeya, Mbarali, Wanging'ombe na Iringa katika bonde la Ruaha Mkuu. Kwa mwaka 2024/25 kiasi cha **Shilingi bilioni 6.216** zimetengwa kwa kazi mbalimbali ikiwa ni pamoja na: Uchimbaji wa visima virefu sita (6); Ujenzi wa skimu ndogo za umwagiliaji saba (7); Ujenzi wa vitalu nyumba tisa (9); Ujenzi wa kituo cha kuchakata asali; Ujenzi wa kiwanda kidogo cha kuchakata Mafuta ya alizeti; Ujenzi wa majosho saba (7), mabirika 14 ya kunyweshea mifugo, mabanio saba (7) ya kupandisha ng'ombe na malambo matatu (3).

b) Mradi wa kujenga Uhimilivu wa Mabadiliko ya Tabianchi katika Mkoa wa Kigoma

124. Mheshimiwa Spika, Lengo la mradi huu ni kuboresha mifumo ya kiikolojia itakayoongeza ustahimilivu wa mabadiliko ya tabianchi katika Mkoa wa Kigoma na hivyo kuchangia moja kwa moja kuboresha mazingira katika eneo husika. Katika mwaka 2024/25 kiasi cha **shilingi bilioni 3.5** kimetengwa kwa ajili ya kuwezesha utekelezaji wa shughuli zifuatazo: Uandaaji wa Mpango wa matumizi bora ya ardhi ya vijiji 20; Kupitia na kufanya tathmini migogoro ya ardhi na kubuni mbinu

za kupunguza migogoro ya ardhi katika Wilaya zinazotekeleza mradi; Kuwezesha upandaji wa miti hekari 12,000 kwa njia ya kilimo mseto na upandaji miti maeneo mapya; na Kuongeza upatikanaji wa maji na matumizi sahihi kupitia uvunaji wa maji na kuimarisha kilimo cha umwagiliaji.

**c) Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi
Katika Jamii zinazozunguka Misitu ya Miombo
Tanzania Bara na Zanzibar**

125. Mheshimiwa Spika, Lengo la Mradi huu ni Kupunguza athari na kuimarisha uhimilivu wa mabadiliko ya tabianchi katika jamii pamoja na ikolojia katika Misitu ya Miombo Tanzania Bara na Maeneo Kame ya Zanzibar. Mradi huu unatekelezwa katika misitu ya Miombo iliyopo katika mikoa ya Tabora, Katavi na Rukwa kwa Tanzania Bara na Zanzibar. Katika mwaka 2024/25 kiasi cha **shilingi bilioni 1.09** kimetengwa kwa ajili ya kutekeleza shughuli za mradi ikiwa ni pamoja na: Kufanya tathmini ya kuhimili mabadiliko ya tabianchi katika maeneo ya mradi; Kufanya tathmini ya mahitaji ya kujenga uwezo dhidi ya mabadiliko ya tabia nchi katika maeneo ya mradi; na Kutoa mafunzo kwa wakufunzi wa kitaifa 20 na wataalamu wa Halmashauri zinazotekeleza mradi kuhusu namna ya kujumuisha masuala ya mabadiliko ya tabianchi kwenye mipango ya Kisekta.

d) Mradi wa Kuhimili Athari za Mafuriko na Kuongeza Usalama wa Chakula katika Maeneo yanayoathiriwa na Mafuriko Nchini

126. Mheshimiwa Spika, lengo la mradi huu ni kuijengea uwezo jamii wa kuhimili athari za mafuriko kwa kuwa na shughuli endelevu za kujipatia kipato na kuongeza usalama wa chakula katika maeneo yaliyoathirika na mafuriko nchini. Katika mwaka 2024/25 kiasi cha **shilingi bilioni 1.0** kimetengwa kwa ajili ya kufanya upembuzi yakinifu katika maeneo yaliyoathirika na mafuriko katika Jiji la Dar es Salaam na Zanzibar; Kufanya usanifu wa kina wa miundombinu inayopendekezwa katika maeneo yaliyoathirika na mafuriko; na Kuanza ujenzi katika baadhi ya maeneo yatakayopendekezwa.

e) Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaifa wa Kuandaa Taarifa za Utekelezaji wa Makubaliano ya Paris kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi.

127. Mheshimiwa Spika, Lengo la mradi huu ni Kujenga Uwezo wa Taasisi katika Utekelezaji wa Makubaliano ya Paris. Katika mwaka 2024/25 kiasi cha **shilingi bilioni 2.9** kimetengwa kwa ajili ya kutekeleza shughuli za mradi ikiwemo: Kuimarisha na kurasimisha mipango ya kitaasisi katika mfumo wa kitaifa wa Ufuatiliaji wa Utekelezaji wa

Makubaliano ya Paris; Kuimarisha upatikanaji wa taarifa za hali ya hewa za kitaifa; na Kuimarisha mfumo wa ufuatilaji wa utoaji wa taarifa za uzalishaji wa gesijoto nchini.

f) Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi wa Kutekeleza Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191

128. Mheshimiwa Spika, Katika mwaka 2024/25 kiasi cha **shilingi bilioni 1.7** kimetengwa kwa ajili ya kujenga uwezo wa taasisi kusimamia Sheria ya mazingira ikiwa ni pamoja na: Kuandaa Kanuni tano (5) na Miongozo mitano (5) ya usimamizi wa mazingira; Kutoa mafunzo wezeshi ya usimamizi wa Sheria ya Mazingira kwa maafisa forodha 60; Kutoa mafunzo ya nyenzo za Usimamizi wa Mazingira kwa Wataalamu 100; Kuanzisha kituo cha Taifa cha taarifa za mazingira; na Kuanzisha Jukwaa la kitaifa la usimamizi wa mazingira.

g) Mradi wa Kurejesha Ardhi iliyoharibika na Kuongeza Usalama wa Chakula katika Maeneo Kame ya Tanzania

129. Mheshimiwa Spika, Kwa mwaka 2024/25 kiasi cha **shilingi milioni 405.7** zimetengwa kwa ajili kukamilisha ujenzi wa malambo mawili (2) na ukarabati lambo moja (1), mabirika matatu (3) ya kunyweshea mifugo na majosho mawili (2) katika Halmashauri ya Magu; ujenzi na kukarabati wa malambo matatu (3) na bwawa moja (1), mabirika manne (4) ya kunyweshea mifugo na majosho mawili (2) katika Halmashauri ya Nzega; na kukamilisha ujenzi wa mabwawa matatu (3) na lambo moja (1), mabirika manne (4) ya kunyweshea mifugo na majosho manne (4) katika Halmashauri ya Mkalama.

**h) Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi
Kutekeleza Mkataba wa Montreal Kuhusu
Udhibiti wa Kemikali Zinazomong'onyoa
Tabaka la Ozoni**

130. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2024/25, **Shilingi milioni 315** zimetengwa kwa ajili ya kuandaa Mpango wa Utekelezaji wa Marekebisho ya Kigali ya kupunguza matumizi ya kemikali jamii ya Hydrofluorocarbon; kutoa mafunzo kwa maafisa forodha 200 na wasimamizi wa sheria 100 kuhusu udhibiti wa uingizaji nchini wa kemikali zinazomong'onyoa tabaka la ozoni; kutoa mafunzo kwa mafundi 300 wa viyoyozi na majokofu kuhusu namna bora ya kuhudumia vifaa hivyo kwa kutumia kemikali pasipo kuharibu tabaka la ozoni; kujenga

uelewa kwa walaji wa mwisho na wadau mbalimbali kuhusu matumizi ya teknolojia na kemikali mbadala; kuandaa kanzidata ya masuala ya ozoni; na kukusanya takwimu za matumizi ya kemikali zinazodhibitiwa chini ya Itifaki ya Montreal.

i) Mradi wa kutekeleza Mkataba wa Stockholm unaohusu Kemikali zinazodumu katika Mazingira kwa Muda Mrefu

131. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2024/25, **Shilingi milioni 255.5** zimetengwa kwa ajili ya kuchukua sampuli za mimea na udongo na kufanya uchunguzi wa kimaabara kuhusu kemikali zinazodumu kwenye mazingira kwa muda mrefu na kuandaa taarifa.

j) Mradi wa Kuimarisha Mfumo wa Usimamizi Unaozingatia Uhifadhi wa Mazingira kwa lengo la Kuboresha Maisha ya Jamii za Wavuvi katika Halmashauri ya Wilaya ya Mkinga

132. Mheshimiwa Spika, mradi huu unatekelezwa katika Wilaya ya Mkinga. Lengo la Mradi ni kuimarisha maisha ya jamii za pwani kwa kuzingatia matumizi endelevu ya rasilimali za bahari na uhifadhi wa mazingira. Katika mwaka 2024/25 kiasi cha **shilingi milioni 465** zimetengwa kwa ajili ya kutekeleza shughuli za mradi ikiwemo: Kuandaa Mikakati na Miongozo ya urejeshwaji wa mifumo-ikolojia iliyoaribika; Kujenga uwezo wa jamii za

pwani ili kuweza kushiriki katika mchakato wa ukusanyaji wa taarifa za kuandaa mpango jumuishi wa matumizi ya maeneo ya rasilimali za maji bahari na maji baridi; Kukusanya na kuchambua taarifa na takwimu za rasilimali za bahari; Kujenga uwezo kwa jamii za pwani kutambua shughuli endelevu na njia sahihi za kusimamia na kutumia rasilimali za bahari; na kuandaa Mikakati ya usimamizi wa maeneo muhimu ya mazalia ya samaki.

k) Mradi wa Usimamizi Endelevu wa Ardhi ya Bonde la Ziwa Nyasa

133. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2024/25, kiasi cha **Shilingi milioni 638.2** zimetengwa kwa ajili ya kufanya tathmini ya miongozo ya kisera kuhusu usimamizi endelevu wa bonde la Ziwa Nyasa; kuandaa Mpango wa usimamizi shirikishi wa misitu; na kujenga uwezo kwa wajumbe 300 wa vikundi 15 vinayotekeleza mradi kuhusu utengenezaji wa mkaa mbadala na majiko banifu.

l) Mradi wa Ujenzi na Ukarabati wa Kingo za Fukwe katika Maeneo ya Mwambao Mikindani - Mtwara na Sipwese – Pemba

134. Mheshimiwa Spika, Lengo la mradi huu ni kurejesha uasili wa mazingira katika maeneo yaliyoathirika na mabadiliko ya tabianchi katika ukanda wa Bahari nchini. Katika mwaka 2024/25 kiasi cha **shilingi milioni 300** kimetengwa kwa ajili ya ukamilishaji wa ujenzi wa kingo katika fukwe za Mikindani na Sipwese.

m) Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya tabianchi katika maeneo ya Pwani - Nungwi Zanzibar.

135. Mheshimiwa Spika, Lengo la mradi huu ni kuhimili athari za mabadiliko ya tabiaanchi zinazotokana na mmomonyoko wa fukwe unaosababiswa na kuongezeka kwa kina cha bahari katika eneo la Nungwi Zanzibar. Katika mwaka 2024/25 kiasi cha shilingi **milioni 361** kimetengwa kwa ajili ya kufanya upembuzi yakinifu na kusanifu michoro ya kuta za kingo za bahari kwa ajili ya kuhimili athari za mabadiliko ya tabianchi.

n) Mradi wa Usimamizi na Uhifadhi wa Ikolojia ya Ziwa Babati

136. Mheshimiwa Spika, Lengo la mradi huu ni kurejesha ikolojia ya ziwa Babati lililoathiriwa kutokana na shughuli za kibinadamu. Katika mwaka 2024/25 kiasi cha shilingi **milioni 400** kimetengwa kwa ajili ya kuondoa magugu maji kwenye ziwa Babati; Kutoa elimu kwa jamii kuhusu namna ya kuzuia kusambaa kwa magugu maji na athari za mimea vamizi; na Kubaini mipaka ya Ziwa Babati na kuiwekea alama za kudumu ili kurahisisha shughuli za uhifadhi na udhibiti wa uvamizi wa maeneo ya yanayozunguka ziwa.

o) Mradi wa Usimamizi na Uhifadhi wa Ikolojia ya Ziwa Chala na Jipe

137. Mheshimiwa Spika, Lengo la mradi huu ni kuimarisha ikolojia na usimamizi endelevu wa ziwa Chala na Jipe. Katika mwaka 2024/25 kiasi cha **shilingi milioni 385** kimetengwa kwa ajili ya kulinda ikolojia ya ziwa Chala na Jipe kwa kuanzisha eneo lindwa kimazingira; Kufanya ufuatiliaji wa mwenendo wa ukuaji wa viumbe maji na nchi kavu; Kubaini na kuweka mipaka ya kudumu; na Kuanzisha kanzidata ya viumbe maji.

p) Mradi wa Ujenzi wa Bwawa la Swaswa (Swaswa Green Park)

138. *Mheshimiwa Spika*, Lengo la mradi huu ni kuanzisha eneo lenye mandhari ya kijani na mazingira safi (*recreational green park*) katika eneo oevu la Swaswa Mnarani jijini Dodoma ambapo kwa mwaka 2024/25 kiasi cha shilingi **milioni 456** kimetengwa kwa ajili ya usanifu na ujenzi wa miundombinu kwa ajili ya mapumziko.

q) Mradi wa Kuandaa Mkakati na Mpango Kazi wa Taifa wa Kuhifadhi Bayoanuai (2025-2030)

139. *Mheshimiwa Spika*, lengo la mradi huu ni kuandaa Mkakati na Mpango Kazi wa Taifa kwa ajili ya kuhifadhi bayoanuai. Kwa mwaka 2024/25 kiasi cha **shilingi milioni 649** kimetengwa kwa ajili ya kutekeleza shughuli za mradi ambazo ni pamoja na; Kufanya mapitio ya utekelezaji wa Mkakati na Mpango kazi wa Taifa wa Kuhifadhi Bayoanuai (2015-2020); Kuandaa Malengo ya Kitaifa ya Kuhifadhi bayoanuai (2025 – 2030); Kuandaa Mfumo wa Ufuatiliaji na Tathmini wa mwenendo wa Rasilimali za bayoanuai; na Kuandaa Mkakati wa Upatikanaji wa Rasilimali Fedha za kuwezesha Hifadhi ya bayoanuai.

r) Mradi wa Ujenzi na ukarabati wa Ofisi na Makazi ya Makamu wa Rais

140. Mheshimiwa Spika, lengo la mradi huu ni kuwezesha shughuli za ukarabati wa Ofisi ya Makamu wa Rais Luthuli II Dar es salaam. Kwa mwaka 2024/25 kiasi cha shilingi **milioni 700.00** kimetengwa kwa ajili ya shughuli hiyo.

BARAZA LA TAIFA LA HIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA

141. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2024/25 Baraza limepanga kuendelea kutekeleza kazi zifuatazo: Kusimamia uzingatiaji wa Sheria ya Mazingira, Sura 191 kwa kufanya kaguzi na ufuatiliaji katika migodi, viwanda na miradi inayotekelezwa nchini ili kulinda na kutunza mazingira; Kuratibu Tathmini ya Athari kwa Mazingira kwa kusajili na kufanya mapitio ya miradi pamoja na kusajili Wataalamu Elekezi wa Mazingira; Kuendelea kufanya tafiti mbalimbali za mazingira; Kuratibu na kuendesha Kongamano la Sita la Sayansi kuhusu uhifadhi wa maeneo oevu; Kuratibu shughuli za uanzishwaji wa maeneo nyeti na lindwa; Kuendeleza utekelezaji wa programu ya Binadamu na Hifadhi Hai kwa kushirikiana na Shirika la Umoja wa Mataifa la Sayansi na Elimu (UNESCO); na Kutoa elimu kwa umma kuhusu masuala ya mazingira.

HITIMISHO NA SHUKRANI

142. Mheshimiwa Spika, Mafanikio tuliyopata mwaka huu yametokana na ushirikiano mzuri kutoka kwa Washirika wa Maendeleo na Wadau mbalimbali. Baadhi ya Washirika wa Maendeleo tuliofanya nao kazi kwa karibu ni pamoja na: Umoja wa Nchi za Ulaya (EU); Serikali ya Norway; Serikali ya Sweden; Serikali ya Uingereza; Mabalozi wanaoziwakilisha nchi zao hapa nchini; Shirika la Mpango wa Maendeleo la Umoja wa Mataifa (UNDP); Shirika la Mazingira la Umoja wa Mataifa (UNEP); Mfuko wa Mazingira wa Dunia (GEF); Mfuko wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi (AF); Benki ya Dunia; Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB); Shirika la Maendeleo la Jumuiya ya Madola (FCDO); Shirika la Umoja wa Mataifa la Maendeleo ya Viwanda (UNIDO); Shirika la Umoja wa Mataifa la Mitaji na Maendeleo (UNCDF); Shirika la Uhifadhi wa Mazingira Duniani (WWF); Mfuko wa Kimataifa wa Kuendeleza Kilimo - IFAD; Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi (GCF); Shirika la Kilimo na Chakula Duniani (FAO); Mfuko wa Utekelezaji wa Mkataba wa Montreal (Multilateral Fund); Shirika la Ushirikiano wa Kimataifa la Ujerumani (GIZ); Asasi Zisizo za Kiserikali (AZISE); Sekta Binafsi; na Mabalozi wa Mazingira. Aidha, ninapenda nitumie fursa hii kuwaomba Washirika wa Maendeleo na Wadau wengine kuendelea kushirikiana na Ofisi katika kuimarisha Muungano wetu na kuhifadhi Mazingira yetu.

MAOMBI YA FEDHA

143. Mheshimiwa Spika, ili Ofisi iweze kufikia malengo tarajiwa kama nilivyobainisha kwenye hotuba yangu, ninaomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu liidhinishhe maombi ya fedha kwa mwaka 2024/25 kama ifuatavyo: -

FUNGU 26: MAKAMU WA RAIS

144. Mheshimiwa Spika, ninaomba Bunge lako Tukufu liidhinishhe Makadirio ya Matumizi ya Shilingi **16,969,208,000.00** ikiwa ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida kwa mwaka 2024/25. Kati ya kiasi hicho, Shilingi **989,208,000.00** ni kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi na Shilingi **15,980,000,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo.

FUNGU 31: OFISI YA MAKAMU WA RAIS

145. Mheshimiwa Spika, ninaomba Bunge lako Tukufu, liidhinishhe makadirio ya Matumizi ya Shilingi **45,718,554,000.00** kwa ajili ya Fungu 31. Kati ya kiasi hicho, Shilingi **23,810,713,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Shilingi **21,907,841,000.00** ni Matumizi ya Miradi ya Maendeleo. Matumizi ya Kawaida yanajumuisha Shilingi **3,899,034,000.00** Mishahara ya Ofisi ya Makamu wa Rais, Shilingi **5,813,516,000.00** Mishahara ya Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira na Shilingi **14,098,163,000.00** Matumizi Mengineyo. Aidha,

Matumizi ya Miradi ya Maendeleo yanajumuisha Shilingi **3,602,000,000.00** fedha za Ndani na Shilingi **18,305,841,000.00** fedha za Nje.

146. Mheshimiwa Spika, ninaomba kutoa hoja.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Dkt. Selemani Jafo akiwa na Katibu Mkuu Ofisi ya Makamu wa Rais Mhandisi Cyprian Luhemeja, Naibu Katibu Mkuu (Muungano) Bw. Abdallah Mitawi na Naibu Katibu Mkuu (Mazingira) Bi. Christina Mndeme.

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Philip Mpango akiwa katika picha ya Pamoja na Mawaziri na Manaibu Waziri wa SJMT na SMZ wakati wa Kikao cha Kamati ya Pamoja ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (SJMT) na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar (SMZ) ya kushughulikia Masuala ya Muungano kilichofanyika tarehe 6 Machi, 2024 katika Ukumbi wa Golden Tulip, Zanzibar